

ELŐFIZETÉS

NYELVEN:
Egy évre 24 korona.
Egy hétre 2 korona.

VIDÉKEN:
Egy évre 28 korona.
Egy hétre 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:
6-hasábos peit sor egyszer 20 fill.
minden következőnél 16 fillér.

Nyitási sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:
Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 557.

KIADÓHIVATAL:
Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1900.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
Staubert József.

Kedd, szeptember 25.

Mai számunk főbb közleményei:

- Vezércikk: Apponyi beszámolója.**
- Aradváros és az országos orvosszövetség.**
- Apponyi Albert Jászberényben.**
- Kína felveszi újabb a harcát.**
- A transzváli háború tanulságai.**
- A persa sah Budapesten.**
- A fekete Ámor.**
- Tárcza: A doktor kisasszony.** Irta: Molnár Gaby.
- Csarnok: Iványi Ödön.** Irta: Lázár Béla.

Apponyi beszámolója.

Arad, szeptember 24.

Nagyon nehéz feladatra vállalkozott Apponyi tegnapi jászberényi beszámolójával, éppen azért, ha kevesebb jóakarattal viseltetnénk is irányában, mint a milyennel tényleg viseltetünk, még akkor sem volna szabad nyilatkozatait szigorubb elbírálásban részesíteni. Nem volna szabad ezt tennünk különösebben azért sem, mert egész beszéde és magatartásából nyilvánvaló, hogy Apponyinak előzetesen is elhatározott szándéka volt böles ovatosság- és feltétlen loyaltással keresztül siklani olyan dolgok felett, vagy éppen mélységesen hallgatni rólok, amelyeknek csak kissé gyöngédtelen érintése is elegendő okul szolgálhatott volna rá, hogy ugy barátai, mint ellenfelei azt a pártközi béke rovására magyarázhasák és aknázhassák ki.

Nehéz volt Apponyi feladata, mert igazolnia kellett magát, miért hogy egész életén át folytatott ellenzékiességéről lemondott és a kormánypartba lépett, holott lé-

nyegében ugyanaz a kormány és annak ugyanazon politikája érintetlen maradt, a mely ellen ő odáig küzdött. Onérzetének és tekintélyének csorbitása nélkül kellett tennie ezt, annélkül, hogy az ellenzéken maradt barátait és fegyvertársait, vagy a most már saját pártjabeli ellenfeleit meggyanusitva, megsértse. Hideg vér és eleganciával jelentette ki Apponyi beszédének több helyén is, hogy a valódi szabadelvűség zászlaja alá szegődött. — „A magyar nemzeti politika, ugymond Apponyi, teljes odaadást követel, minden politikai privátpasszió dédelgetését kizárja, követeli, hogy megvalósítására különböző világnézetű és különböző hajlamu férfiak saját előszereteteik bizonyos mérvű feláldozásával is közreműködjenek. Ez a politika az egész vonalon őszintén és határozottan szabadelvű.”

Ennek a kijelentésnek őszinte loyaltása sokban különbözik nem egy nemzetipártiból lett liberális vélekedésétől, mely szerint ők nem a liberálizmus elveit fogadták el, hanem a Széll-programm alapján léptek a kormány-partba. Apponyi ezt a csürés-csavarást mellőzte és ennek a hiánya egyik legszebb vonása a beszámolónak.

Általában a mi elmaradt belőle, az adja meg Apponyi beszédének a valódi jelentőséget, az igazolja leginkább a szabadelvű pártba való teljes beolvadását. Nagy megnyugvással kell t. i. egyebek közt azt is regisztrálnunk, hogy az obstrukció jogosultsága és dicsőítése elmaradt a beszédéből, ellentétben egyik utóbbi nyilatkozatának idevonatkozó passzusától.

Ugy véljük, ezt nemcsak azért hallgatta el, hogy azokat a szabadelvű — most már — bajtársait meg ne bántsa, kik ellen az obstrukciót vezérelte volt, hanem tán azért is, mert sejti, hogy annak megismétlődése egyszer egy olyan kormányt is az ex-lex állapotba kergethet, a melynek ő maga is tagja.

Semmit sem vonnak le Apponyi kijelentéseinek őszintesége- és loyaltásából azok a fentartások vagy apró kis visszatekintgetések, és bókoltatások, melyekkel, mint ügyes taktikus, visszavonulási utját fedezi. Így nem vehetjük tőle rossz néven, hogy akkor midőn mindjárt beszéde elején magát mint „a szabadelvű párt tagját és a kormány támogatóinak egyikét bemutatja”, ezt annak a kijelentésével kíséri, hogy ez a változás az ő pártállása formájában, nem változás egyszersmind a politikája lényegében. „Ez nem jelent mást — ugymond Apponyi — mint azt, hogy ugyanazokat a politikai czélokat, melyekért két évtizeden át küzdöttem, most a kormány támogatásával biztosabban remélem elérni. Ily körülmények között a közügy érdeke parancsolta, hogy lemondjak az ellenzéki pártállásról.” Nem rójuk föl az ellenzék volt vezérének ezt a kis mentegetődzését, mert hiszen ezzel adta meg ő saját magával együtt annyi sok másnak az abszolutóriumot, kik az ő pártjában már évekkel az előtt ugyanezen meggyöződésre jutottak és ugyanazon az uton a szabadelvűpártba léptek. Csak a történeti hűség kedvéért emlitjük, hogy épen a nemzeti párt hirdette volt, hogy a kor-

TÁRCZA.

A doktor kisasszony.

Irta: Márton Gaby.

I.

Szép nem volt, azaz a mai szépségek közé lehetett sorozni, inkább nagyon érdekes, szerfölött elegáns és mindig feltűnő . . .

Feltűnővé pedig nem riktó öltözékei és talán kaczer viselkedése tette, mint azt mi már ugy gondolnók. Jó izléssel megválasztott, de mindig nagyon egyszerű ruhái finom eleganciával simultak pompás természetére. Nyugodt, keresztelen és határozott modora, metsző, hideg tekintete a leghevülenebb emberben is megfagyasztá a vért.

Minden nyilvános helyen megjelent; mindent megfigyelt, néha-néha jegyzett pár szót az örökké nála levő recept-könyvecskébe s aztán minden feltűnést kerülve távozott.

A doktor kisasszony neve Darkó Mara — kíséretében minden alkalommal egy magas fiatal embert láttunk, kit ő egész bizalmasan csak Akosnak szólított. Hogy ez fivére, rokona avagy csak barátja, ismerőse volt-e, sokáig nem tudta senki sem, pedig az egész város érdeklődésének központja ezuttal a doktor kisasszony és az ő titokzatos kísérlője volt.

Darkó Mara mint egyik bécsi egyetem je-

lesen végzett növendéke, külföldi tanulmány-utjáról visszatérve, a mi városunkban határozta el letelepedését. Mivel pedig a hölgydoktorok manapság még nagyon ritkák, természetesen már érkezésének pusztá híre óriási szenzációt keltett.

S míg itt sz emberek egyébről sem beszéltek mint róla és ha két ember összetalálkozott egész biztos, hogy rajta kezdték a diskurzust:

- Hallottad már?
- Mit?
- Ma délután a négyórással jön.
- Ki?
- Hát a doktorkisasszony.
- Ugy?! Te mit gondolsz, milyen idős lehet ez a hölgy? Fogalmam sincs róla.
- Biztos forrásból tudom, hogy huszonhat.
- Es hajadon?
- Persze.
- No pajtás, egy huszonhat éves lányról — aki melleleg az összes gyogytudományok tudora, nem sok szépséget tételezek föl.
- Én sem; azonban majd meglátjuk, fő az, hogy értse a mesterségét.
- Szervusz, viszonzlátásra.
- A vasutnál!

Addig Darkó Mara nyugodtan legelteté okos, mélyt üzü szürke szemeit a vidék szépségein. Sötétzöld uti ruhája élénk ellentétben áll a piros bársony ülésel s classikus szoborszerű alakját egész remektségében tünteti fel. Kezében

Herczeg Ferencznek az „Első lecske” czimű novelláját tartja.

Vele szemközt ül barátja a már említett fiatal férfi szintén olvasásba merülve.

Együtt végezték az egyetemet és mint elválhatatlan hű barátok, egy városba jönnek megállapítani jövőjüket. Szinte látom, mint mosolyognak önök ezen, persze az emberek mindig szeretnek embertársaikról rosszat feltételezni s így megállapították, hogy igaz tiszta barátság férfi és nő között nem létezhetik. S ezek itt azért is megbizonyították az ellenkezőt. Szerették egymást ideális, önzetlen baráti szeretettel és mindenkifölött tisztelték egymás eszét, szellemét, tudását.

Mara ezüst cigaretta dobozából kivett egy vékony szivarkát és rágyujtott, az égő gyufával kezében megkínálta a férfit is. Majd gunyos mosolylyal a könyvére mutatott:

— Olvasta?

— Olvastam . . . És nagyon félttem magát, hogy a novella hősnő sorsára jut.

Mara — miután egy egész füstfelhőt fujt maga elé, — egészségesen felkaczagott.

— Hát még mindig nem ismer engem?

— De ismerem, sőt sokkal jobban, mint maga önmagát. És sokszor elgondolom, mint fogom én a maga barátságát egyszer majd elveszteni . . . Mert hiába egy nő sem elég erős arra, hogy minden kísértésnek ellent álljon!

mánypárti, a mameluk, már mint ilyen, csak érdekhajhászó politikus lehet; onnan eredt a *husos fazekak* szálló igéje. Nagy javulást jelent politikai pártéletünkben, hogy ez az állandó gyanúsítás végre megszűnik. Apponyi külön érdemeket szerzett, hogy a főntebbi kijelentéssel elismerte, miszerint az államférfiak kormánypartisága csak a *pártállás formuláját érinti*, nem pedig az illetők politikájának lényegét, a mely tehát egészen önálló és egyéni lehet a különböző pártok kötelekeiben is.

Egyáltalában Apponyi az ő jászberényi beszédének diszkrét és ovatos szintelenségével sokkal nagyobb hasznára volt a szabadelvű párt egységének és ezzel magának a liberálistusnak, mint azt hamarjában kellőleg mérlegelni lehetne; beszámolójával a beszéd ezüstjét és a *hallgatás aranyát* egyaránt kiérdemelte. Az ő *hitvallása* az új pártban, a milyen nehéz és önmegtagadással teljes volt, még is szépen sikerült, rávallott a szó mesterére. Reméljük, hogy ha majd Apponyi, miként igéri, tevékeny részt fog venni a liberális politika szolgálatában, és harcolni fog annak elveiért, akkor majd jobban bele fog melegedni új hivatásába és akkoron majd beszédeiben az ovatos politikus helyett, a demokrácia, a lelkiismeret szabadság, a teljes jogegyenlőség előharcosaként fogja lángoló szavakkal buzdítani a magyarságot, a minthogy egyáltalában hisszük és reméljük, hogy miként egy *Tisza Kálmán*, ki az előzőleg folytatott ellenzéki küzdelmek negatív oldalához a *pozitív alkotások* fényes lapját csatolta, úgy *Apponyi Albert* is gyümölcsöző munkálkodással fogja az új formában az ő politikájának régi lényegét igazolni.

TÁVIRATOK.

A polgármesterek Párisban.

Páris, szept. 24. (Saj. tud. távirata.) *Loubet* köztársasági elnök ma bevégezte 22.000 mairejének fogadását, miután a mairek egyik felét már tegnap fogadta volt. A mairek, úgy mint tegnap, ma is

— Hohó, barátom! Arról egészen megfeledkezik, hogy én az első nösszu ruhám óta — vagyis már legalább tíz éve — minden egyéb voltam csak nem nő. Nem is arrogálok, hogy mint hölgyet maguktól megkülönböztessenek, érzem, hogy vagyok annyi, mint maguk . . .

— Ha nem több — jegyzé meg Ákos.

— Ezt maga csak iróniából mondja, pedig elismerhetné egész őszintén is.

— Jó, jó — de mégis . . . Én Istenem, nem ismeri maga még az életet . . . Nem beszélt soha maguknak férfi szerelemtől mámorosan édes bohóságokat . . . Nem nézett még hét epedő vágytól égő sötét szempár a maga hideg szeméibe s egy forró férfiakj sohasem tapadt még a maga márvány ajkaihoz . . .

Ákos merően, élesen tekintett Marára. Várta a hatást s idegesen szívta cigarettáját.

Az az ostoba füst pedig bizonyosan a Mara szemébe ment, mert szép arczán hirtelen végig gördült két kövér könyvesp.

Ákos előbb megdöbben. Majd tréfával igyekszik helyrehozni.

— Ahá! Hát így vagyunk!? Az erős Darkó Mara a doktor, kisasszony sir, mint egy kis baba, a kinek a kezéből kivették a mézes kalácsot? No most mondja meg őszintén mit sirat a multját, jelenét, vagy a jövőjét? Avagy vágyik amaz érzélem után, melyet én oly szépen ecseteltem?

— Hagyjuk azt! — szólt kezével legyintve komolyan Mara. — Én jól ismerem a szerelemet

lelkes kiáltásokkal fejezték ki rokonszenvüket *Loubet* és hódolatukat a köztársaság iránt.

A burok menekülése.

London, szeptember 24. (Saj. tud. táv.) A burok az angoloktól üldözve átmenekültek a portugál határon.

Szerb ügyek.

Belgrad, szeptember 24. (Saj. tud. táv.) Hivatalos szerb helyről koholtnak jelentik ki a lapoknak azt a jelentését, hogy a nemzeti lanktól nemrég kölcsön vett két milliót a folyó állami kiadások fedezésére fordították és kijelentik, hogy ezt a két milliót kizárólag a szállított fegyverek vételárából még hátralevő összeg fedezésére fordították. Az illető szerződésben világosan hangsúlyozva volt, hogy a pénzt semmiféle más célra fordítani nem szabad.

Belgrad, szeptember 24. (Saj. tud.) Jovanics Alexa miniszterelnök és külügyminiszter ezen állásának megtartása mellett államtanácsossá neveztetett ki. Az államtanács elnökévé *Krisztics Nikola*, a volt elnök, helyébe, a kit nyugdíjaztak, a mostani konstantinápolyi követet, *Mijatovicsot* neveztek ki.

Aradváros

és az országos orvosszövetség.

Arad, szeptember 24.

Az országos orvosszövetség budapesti igazgató tanácsának megbízásából *Pozsgay Lajos* dr. az aradi fiókszövetség elnökének vezetése alatt *Vas* dr., *Lövinger* dr., *Kabdebó* dr. és *Issekutz László* dr. orvosokból álló küldöttség tiszteleggett tegnap délben *Salacz Gyula* palgármesternél, hogy az orsz. orvosszövetség budapesti igazgató tanácsa által Arad sz. kir. város törvényhatóságához intézett kérvényét átadja, melyben az orsz. orvos szövetség által létesített országos orvosi nyugalom-alap és segély intézmény aiptökéjének gyarapításához való hozzájárulását kéri Aradváros törvényhatóságánál.

A kérvény tartalma a következő:

Az országos orvos szövetség megkezdte mentő munkáját, még mielőtt hazánk úgy is

és — bár talán el sem hiszi — én is voltam szerelmes . . .

— No hallja . . .

— Tudom, beismerem, hogy nem szép volt tőlem ezt maga előtt eltitkolni, de — nem volt köztünk szó sohasem ilyesmiről . . . Aztán meg kellemetlen emlékek azok. Az én szerelmem története csak olyan mint a többi. A sablonból csak annyiban tértem el, hogy nem röpittem golyót a szívembe, illetőleg nem ittam gyufaoldatot, ellenben egyszer s mindenkorra kijózanodtam a naiv ábrándokból. Megundorodtam a nő alárendelt alásától s akartam valami lenni. Nem kívántam, hogy engem is virághoz, galambhoz, egyszóval oktan lenyhez hasonlítgassanak maguk, az ész, erő és tudomány emberei. Célomat elértem és amit tettem, nem bánom meg soha! Van a nőnek egy igen jeles tulajdonsága — amit maguk csak hirtől ismernek — s ez az önfeláldozás.

— Maga egy kis bölcs! szólt az ámulat hangján Ákos.

— Remélem, hogy ebből a „kis“ szóból idővel „nagy“ lesz s akkor én nagyon boldog leszek.

A vonat berobogott az állomásunkra és mi végre színről-szinre csodálhattuk őt.

II.

Színház után felgyürt kabátgallérral sietnek a legközelebbi vendéglőbe: Mara és Ákos.

fejletlen közegészségügyi viszonyaihoz az orvosi ellátás kiányossága is szegődnek. Egyike legelső intézkedésének volt a nyugalom és segélyező intézet felállítása, amelynek alap-szabályait a belügyminiszter ur immár megerősítette. Hogy mennyire szükség volt ezen intézményre, az már eléggé kiviláglik a belügyminiszterium 1898. évi hivatalos adataiból a melyek szerint 4810 orvos közül csupán 784, tehát csak 16.28% működik nyugalomdíjra jogosító közalkalmazásban, vármegyei és városi orvos minőségben. De ezek is mennyire hiányos javadalmazásban vannak! Ime a 784 között van 370 járásorvos, átlag 365 frt törzsfizetéssel és pedig 6: 100 frt, 9: 200 frt, 12: 250 frt, 80: 300 frt és csak 51: 400 frton felül egész 600 frt-ig menő törzsfizetéssel. Ezen 784 orvos átlagban véve nagyon is elégtelen magánkeresete mellett, miután fáradoalmas életének erejét, tudományát, művészetét az állam és társadalom jólétének szentelte: teljes nyugalomdíj élvezetébe csakis betöltött negyven évi szolgálat után jön, özvegye pedig, ha egyáltalán jogosult nyugalomdíjra, csak a férje halála esetén esedékes nyugalomdíj 50%-át nyerheti el, míg a gyermekek 20 illetőleg 18 éves korukig az özvegyi nyugalomdíj 1/6-át kapják fejenként, de ezt is csak legfeljebb hatan.

Es ha veszedelmes munkájában, a mi pedig épen nem ritkaság előbb, válik rokkantá, az ilyen orvos a legszanandóbb helyzetbe kerül, hiszen a teljes nyugalomdíj sem adja meg a legtöbb esetben, az életfenntartás eszközét nem is szólva a család fenntartásáról. A közalkalmazásban levő orvosoknak ezen helyzetet nem nyújtván még megközelítő biztositékot sem rokkantság vagy előregedés esetén a legszerényebb megélhetésre, a hivatalos egészségügyi állásokat az orvosok nem keresik; innen ered az a közegészségügyünkre következő mélynyekben kiszámíthatatlan kár, hogy hazánk 63 megyéjében 167 körorvosi állás egyáltalában nem talál orvost, jóllehet az orvosok a városokban tul nagy számmal vannak képviselve. Ezen bajokon akart első sorban segíteni az országos orvosszövetség, mely három év előtt megalakulva, ma már 69 fiókszövetségből áll, közel 4000 magyar orvost egyesít közös céljaiban. De minden kezdet nehéz! A nyugalomdíjak rendszeres kifizetése, a szűkölködők anyagi segélyezése, az országos orvosszövetség nyugalom és segélyező intézményeknek e két nagy feladata csak akkor lesz sikeresen foganatosítható, ha intézményünk kellő tőkével fog rendelkezni. A nyugalomdíj-intézményünkre vonatkozólag azon sajnos tény mutatkozik immár, hogy éppen kör- és községi orvosaink, a kik a testi-lelki munka legnagyobb fáradalmával a legtöbb esetben a megélhetésnek csak minimumát tudják megkeresni, ez évi befize-

Mara az egész arczát a muffjába dugja s így alig hallszik, amint így szól:

— Nem is képzeli Ákos, mennyire kellemetlen nekem ez a Bereghy kapitány.

— Hm. Pedig amint ő mondja, régebben nem idegenkedett ám így tőle.

— Hja, tudja ez volt az az egyetlen ember, akibe én szerelmes voltam. De az régen volt. Akkor még én is tizenhat éves voltam és bohó, ő pedig hadnagy és már nem bohó. Egyszóval édes barátom én szörnyen csalódtam benne. Eddig van. De ő még most is hivatkozik az én szerelmemre s ez engem bánt. Sőt képes volnék bármire, hogy ettől az embertől megszabaduljak.

A kivilágított étteremben amint leültek egy sarokasztalhoz és az étlapot kezdték tanulmányozni — belép a százados. Kutatólag néz körül, majd tekintete felvillan, amint Marákat meglátja. Örömmel siet feléjük.

— Már itt vannak? Ugyancsak futottam utánuk, de a kijáratnál a nagy tolongásba teljesen elvesztettem a szemem elől magukat. Mindig úgy bujkálnak mint valami szerelmes pár.

— Kérem Bereghy, ne feledkezzék meg magáról és ne aknázza ki annyira a maga iránti jóindulatomat.

— Pardon! Bocsásson meg, de mindig elfeledtem ezt a maguk barátviszonyát. Mindazonáltal megengedi, hogy az asztalukhoz telepedjek, inkább megígérem, hogy ezután jó

tési díjak viselésére ez idő szerint alig képesek.

Ezek alapján az országos orvosszövetség tisztelettel alulírt elnöksége azon kéréssel fordul Arad sz. kir. város tek. törvényhatóságához, is, ismervé a közügyek terén számtalanszor tanúsított áldozatkészségét, hogy jelentékenyebb, az ügyhöz méltó összeggel kegyeskedjék támogatni az orvosok országos nyugalom- és segélyintézetének alapítókéjét, mert minden hazafias törekvés iránt csak úgy lehet érdeklődést fejleszteni, ha egy bölcs és mértékadó testület kezdeményezéséből indul ki szélesebb körökbe a résztvevő méltánylás.

Tiszteletteljes kérésünk teljesítésének biztató reményében, hazafias üdvözlettel vagyunk az országos orvos-szövetség igazgató-tanácsának nevében készséges hívei:

Dr. Hochhaff,
pénztáros.

Dr. Jendrassik,
titkár.

Dr. Kétli,
elnök.

Apponyi Albert Jászberényben.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Jászberény, szeptember 24.

Apponyi Albert gróf tegnap tartotta beszámolóját Jászberényben. Az ünnepélyes alkalomra számos képviselő kísérte el Apponyit. Ott voltak:

Szentiványi Árpád, Hock János, Leidenfroszt László, László Mihály, Jagics József, Ivánka Oszkár, Bernáth Béla, Makfalvai Géza, Bolgár Ferencz, Sággy Gyula, Wittmann János, Mihályi Péter, Ragályi Lajos, Frey Ferencz, Szentiványi Gyula, Osztrólczy Miklós, Fülöp Béla, Szcitovszky János, Márkus József országgyűlési képviselők, Charada János, Kováts Gyula egyetemi tanárok, Vásárhelyi László, Gaál Jenő, Smithy Péter, Bernáth Dezső, Günther Antal s még számosan.

A beszámoló.

Déli tizenegy órakor lépett gróf Apponyi Albert a piac téren a zöld galyakból font sátor elélt felállított szónoki emelvényre s a következő beszédet mondotta:

Apponyi Albert gróf azzal kezdi beszédét, hogy először jelenik meg választói előtt, mint a kormány támogatóinak egyike. A közérdek parancsolta, hogy lemondjon ellenzéki pártállásáról. Említi a párisi interparlamentáris kongresszuson kivívott erkölcsi sikereinket. De ott kifejtett szereplése nem jelenthet olyasmint, mintha visszavonult volna a szoros értelemben vett hazai ügyektől, mintha ezek megszűntek volna gondjai közt az első helyet elfoglalni. Akik talán remélték — ugymond — hogy ki-

felé tolva idehaza ártalmatlanná lettem, azok ábránduljanak ki; akik pedig netán sulyt fektetnek csekély közreműködésemre politikánk pontos problémáinak megoldásában, azok nyugodjanak meg. Mint előbb, úgy most is készen állok mindazoknak a nagy érdekeknek megvédésére, melyekért mindenkor harcoltam és sorompóba fogok lépni, míhelyt arra szükség lesz.

Midőn az osztrák viszonyok zavarodása közjogunk ellentálló erejét is próbára teheti esetleg új közjogi problémák elé állíthatja az országot; midőn egyfelől a vámszövetség iránti tárgyalások — akár cselhoz vezetnek, akár meghiusulnak — másfelől az idegen országokkal fennálló kereskedelmi szerződések lejáratára közgazdaságunk alapjainak újból átvizsgálását, esetleg újakkal való fölcserélését, vagy legalább gyökeres módosítását hozza napirendre; midőn katonai reformok és rendszabályok vannak kilátásban, melyeket nem csupán katonai szempontból, de nemzeti, pénzügyi és közgazdasági hatásuk szempontjából is kell majd elbírálnunk; midőn sulyos pénzügyi és közgazdasági helyzetünk, valamint társadalmi problémáink megfontoltabb és rendszeresebb gondozást igényelnek, mint valaha; midőn a beligazgatási reform kérdése tényleg közeledik megoldásához; midőn a nemzeti élet erkölcsi épségének visszanyert feltételeit minden visszaeséstől meg kell óvunk és úgy ezeket, mint az alkotmányos szabadság biztosítékait új, igazán szabadelvű alkotásokkal kell körülzárnunk: akkor multam kötelez, hogy e nagy nemzeti érdekek fölött való örökösödéstől magamat önelhatározással ne számúzzem. *Végig kell azokat szolgálnom, akár a kormányt támogatva, akár, ha a körülmények ismét oda terelnének, az ellenzék padjain.* Ezt az utóbbi eshetőséget pedig nem azért említem, mintha annak bekövetkezését várnám; ellenkezőleg: a politikai irányelvek tekintetében mi sem zavarta egyetértésemet a jelenlegi kormányval, e kormány állását pedig oly erősnek tartom, aminővé azt tenni maga kívánja; de a magyar politikások legnagyobb részének az ellenzéki pártállástól való nagyon érthető, de tulságos idegenkedésével szemben nem tartottam fölöslegesnek — midőn önöknek beszámoló — kiemelni, hogy *ezt a hálátlan szerepet is kész vagyok újból elvélni, ha politikai hitvallásom érvényesítése úgy kívánja.*

Az osztrák viszonyokra utalva kifejti, hogy ha az 1867. XII. t. cikklet revidálni kellene, annak iránya csak Magyarország függetlenségének helyesebb érvényesítése lehetne. De erre az osztrák viszonyok jelenlegi alakulása nem jó alkalom.

Annak a tételnek, hogy Magyarország önállósága és nemzeti egyénisége a monarchia fenállásának nem veszedelme, hanem biztosítéka, nemcsak kifelé kell érvényesülnie, hanem

befelé is. Minél öntudatosabban és loyálisabban irányítja nemzet a maga politikáját akkép, hogy ezt az igazságot érvényre juttassa, sőt minden elhomályosítástól megóvja, annál jogosabban követelheti, hogy azt minden tényező vele szemben is elismerje, még pedig nemcsak teoriában, nemcsak szóval, magasztalással és kegyes válvégezéssel, hanem komoly tényekkel, az abba beleütköző minden kétértelműségnek megszüntetésével. Ki kell küszöbölni az udvar életéből és közös intézményeink működéséből mindent, a mi régi idegenkedésnek és bizalmatlanságnak maradványa, ami Szt. István koronája önállóságának külső elismerésével, a magyar nemzeti gondolat és önérték föltétlen tiszteletével össze nem fér. A módszer, melyen e czél felé haladunk, lehet a legnyugalmasabb, lehet olyan, amely óvakodik szükségtelen összeütközésektől, mely zajtalanul működik és fokozatosan halad: e tekintetben szívesen megbizom annak a férfunak politikai tapintatában, akit egyénisége ép úgy mint a körülmények találkozására a vezérszerepre világosan kijelölt és aki ezen a téren bizonyos eredményeket már is elért. De magát, az imént megjelölt követelményt, mint annak a politikának, amelyet támogatok, elengedhetetlen alkotórészét föltétlenül fentartom és bizalommal várom a kormánytól, hogy amikor az idők egyik követelményét, a monarchia szilárdságára való tekintetét bölcsen érvényesíti, ugyanakkor érvényt fog szerezni annak a párhuzamos követelménynek is, mely nemzeti egyéniségünk teljes elismerésére vonatkozik. Ez utóbbi téren elért sikereink fogják képezni az előbbi politikai gondolat helyességének próbáját. *Ha a próba nem sikerülne, úgy ebből igen komoly politikai következmények folynának, melyek elől nem zárkozhatnám el, melyeket azonban ma, midőn minden jel reményre biztat, idő előtti dolog volna fejtegetni.*

Foglalkozik a párisi világkiállításon elért sikereinkkel. Majd a belső állapotokra tér át:

Uhajtanám, hogy hasonló indokolt optimizmussal beszélhessek az ország belügyi helyzetéről is, a magyar társadalom erkölcsi és anyagi erőteljesítőinek állapotáról, állami és önkormányzati intézményeink szervezetéről és működéséről. Ezt azonban, sajnos, nem tehetem. Társadalmunkban a széjjelhuzás, a megzavart egyensúly, a roskadozás számos jelenségével találkozom és valóban kétségesnek kell mondanom, vajjon, ha jólétünk gyarapodását vagy közérkölcseink megerősödését kellett volna Párisban kiállítanunk, ezzel ép oly sikert értünk volna-e el, mint technikai haladásunk bemutatásával; állami és közhatósági életünkben pedig egyfelől az organikus reformoknak évek óta való fennakadása vagy félszeg elvégzése óriási munkahalmazt hagyott a kormányra és a jövő országgyűlésre: másfelől pedig a kormányzati szellemnek az az átalakulása, melyre minden organikus reformot megelőzőleg szükség van, a „jog, törvény és igazság“ uralma és ezzel a pártok kiengesztelése, amely őszintén volt hirdetve és amely kifogástalanul érvényesül a központban, épp oly nehezen hatja át a periferiákat.

Valamint az ország külső érdekeinek, úgy e belügyi feladatoknak tekintetében sem az én feladatom részletezett munkaprogrammot felállítani, ez a kormánynak természetes hivatása és minthogy oly kormányunk van, amelynek elveivel és irányzataival egyetérték, nincs sem okom, sem jogom, hogy az ő eljárásának prejudikáljak, vagy esetleg eltérő áramlatok teremtése által azt megzavarjam. Mi, akik nem régóta vagyunk a kormánypárt tagjai, teljes loyaltással fogadjuk el e részben is a kormány vezetését, csak azt kívánjuk tőle, hogy tényleg vezessen; és ha eddig bénítólag hatottak belügyi tevékenységére az osztrák viszonyokból folyton előálló bonyodalmak, úgy jövőre feltétlenül helyre kell állítani belügyi érdekeink egyenjogúságát és abban az esetben is gondoskodni azoknak teljes erejű felkarolásáról, ha az említett bonyodalmaktól egyhamar nem tudnánk szabadulni. Mi azt mondjuk a kormánynak: Tégy! Tégy elszántan és határozottan! és ebben van a legőszintébb és legszebb bizalmi nyilatkozat, mert ha nem biznánk abban, hogy jól fog tenni, akkor inkább arra törekednénk, hogy ne tegyen semmit.

Elismerem, hogy a feladat nehéz és kényes ebben a nemzetiségileg és vallásilag megosztott, sulyos gazdasági válságokkal és társadalmi

leszek. Nyujtsa hát békére azt a szép kis kezét.

— Borzasztó — susogta Mara Ákosnak.

— Az egész előadás alatt ez járt az eszemben — beszéli a kapitány, milyen formális lenne a maga alakja mint „könnyező szívbe.“ Az a filigram kis színész nő egy csöppet sem vált be erre a szerepre. Oh a maga fenséges alakja. Képes elvenni az embernek az eszét.

— Már megint izetlenkedik?

Ákos — ki folyton figyelemmel kísérte barátnőjét, láthatta, hogy a doktor-kisasszony nagyon ideges és szörnyű rossz hangulatban van.

— Talán mennék már?

Mara örömmel kelt föl az asztaltól s bucsura nyujtotta a kezét Berghynek. Az erősen ragadta meg a finom hosszukás kis kezét s ajkaihoz vont. Mara azonban busszusan rántotta vissza.

— Hagyjon fel az effélével. A kapitány még egy utolsó udvariassági kísérletet tett.

— Megengedi, hogy hazakísérjem?

Ez is visszautasításra talált.

— Köszönöm. Ákos barátom szokott hazasérni. Jó éjt.

A doktor kisasszony egész uton egy szót sem szólt. Ákos nem is mert beszélgetést kezdeni.

A kapunál szótlánul szoritotta meg Mara barátja jobbát. Azután elváltak. — Elváltak — örökre.

III.

Másnap gyorsan terjedt el a hír, hogy az érdekes doktor kisasszony az éjjel elutazott a városból összes máháival együtt.

Akost ez eset roppant lesújtotta, egészen betegje lett barátnője eltűnésének. Távíratozott az ország minden részére, hogy felvilágosítást nyerjen a Darkó Mara hollétéről — hasztalan.

Majd találgatta, mi vihette szegényt erre a lépésre? Fél, hogy nem lesz elég erős a Berghy támadásaival szemben? Avagy csak egyszerűen nagyon kellemetlen volt neki a kapitány?

Ki tudná egy asszony gondolatait kifürkészni?

Ákos érezte, hogy többet veszített, mintha atyja, anyja, testvér vagy hitvese hagyta volna el.

A mi városunk pedig elvesztette egyetlen nevezetességét.

Hanem azért az idegennek ma is büskén meséljük:

Tavaly volt itt három hónapig egy doktor-kisasszony, gyönyörű egy hölgy volt. Kár, hogy olyan hirtelen elment tőlünk. Es az idegen beleszólt:

— Bizonyosan nem tudott megélni.

Mert azt csak nem tételezi föl, hogy a doktorkisasszonynak szíve is van s egy elvitáztatlan nagy erőnye, az önfeláldozás . . .

versengésekkel küzdő, korlátolt pénzügyi erővel rendelkező, exponált geográfiai fekvésű és bonyadalmas közjogi viszonyok közt élő országban, mely még reszket az alig lezajlott konfesszionális összeütközésektől és elfajult párt-harczoktól. Ha valahol, hát itt kell szenvedélytelen lelki nyugodtság s bölcs önmérséklet a bátor tetterő mellé, midőn ebbe a chaosba rendet kell hozni, a nemzeti erőtevényezőket egyfelől kimélni, ápolni, fokozni, másfelől pedig önzésükben mérsékelni és egyesíteni.

A magyar nemzeti politika tapasztalatilag is összeforrt ezzel a szabadelvűséggel, fogalmilag is: hisz egyedül a szabadság jelében lehet azokat a meg nem szüntethető különbözőségeket, melyekben bővelkedünk, nemzeti szolidaritássá összeolvasztani.

Erőfokozás és egyesítés: ez a kettős alap-gondolat a szervezeti reformokban egyensúlyt jelent a hatalmi és a szabadsági, az állami és az önkormányzati szempontok közt. Erőfokozás és egyesítés: ennek a két szabadelvű gondolatnak kell érvényesülnie először az állam eljárásában minden társadalmi erőtevényezővel szemben és onnan át kell mennie ezeknek tudatába is.

Mindig és mindenütt a jogosult kívánságok teljesítése adott legtöbb erőteljes jogosulatlan követelések visszautasítására. Ezen uton haladva fogjuk lecsendesíteni a felekezeti surlódásokat, a gazdasági érdekharczokat, az osztrák ellentéteket. Biztosítani fogjuk egyházainknak törvénybe írt jogainak sértetlenségét és azon törekvéseik szabadságát, melyek hitéletük buzgóságának fokozására vonatkoznak, támogatni fogjuk őket a nemzeti kultur-munkájukban és azon igényeikben melyek alkotmányunk alapelveivel egyeznek, sőt azokból folynak, minők a katolikus autonomia létesítése, a protestáns egyházak anyagi sorsának javítása: de nem paktálunk olyan irányzatokkal, amelyek az alapelvekkel vagy egyáltalán az állam jogaival ellentétben állanak, melyeknek rugója uralomvágy, mesterséges tulsulyra törekvés, burkolt politikai cél, gyűlölködés vagy irigykedés; ezeket egyforma határozottsággal utasítjuk vissza, bármely felekezeti, vagy akár felekezet nélküli táborból eredjenek. Ekkép biztosítjuk nemzetünknek a vallásos hitben és az azt megtestesítő egyházi életben rejlő pótolhatatlan erkölcsi és kulturális erőt és egyszersmind elhervasztjuk a rossz értelemben vett felekezetiességeknek, annak, amely békét bont és a nemzeti szolidaritást veszélyezteti, összes gyökérszállait: mert ahol igazi sérelem nincs, ott a mesterséges agitáció hamar elveszti talaját.

Egyenletes védelemben és támogatásban fogjuk részesíteni a nemzeti termelés minden ágát, azt a földművelést, mely gazdasági életünk gerince, azt az ipart, mely fejlődésének reménye és azt a kereskedelmet, melynek nemzeti és reális voltától függ egy hazai mezőgazdaságnak, mint a hazai iparnak biztos boldogulása. Ezeknek szolidaritását, egymásra utaltságát, amely mindegyikük szempontjából is többet nyom a latban, mint a köztük fölmerülő részleges érdek ellentétek, mindenkor szem előtt fogjuk tartani.

De nem engedjük sem a szabadelvűséggel, sem a hasznos gazdasági tevékenység egyik ágával sem azonosítani azokat a gazdasági visszaéléseket, melyek a becsületes munkát eredményétől megfosztják és gazdasági életünk jó hírnevét veszélyeztetik. Ezek ellen is megvédjük a nemzeti munkát az egész vonalon, kellő ovatossággal — nehogy a gyomot irtván a tiszta buzát is kitépjük — minden elfogultság nélkül, de nem törődve semmi vak lármával. Középosztályunk elhelyezkedését a modern élet-föltételek közt főleg a nevelés célszerű irányítása által fogjuk megkönnyíteni. A szövetkezeti eszme felkarolásával a kis egzisztenciáknak nemcsak gazdasági erejét, de erkölcsi színvonalát és önértékét is fogjuk növelni. El fogjuk lesni az élettől és a bűnös izgatások lármáján keresztül is meghallani a társadalom széles alapjait képező osztályok jogos igényeit, és átgondolt szociálpolitikával fogunk küzdeni a szociálizmus ellen.

Nemzeti létünk biztosságát a nemzet népies tényezőjének megerősödésében találhatjuk, ezt a megerősödést pedig csak a jogok kiterjesztésében és biztosításában. Ide mutat az 1848-ik évi átalakulás nagy hagyománya, melynek sajnosan elejtett fonálát újból föl kell ven-

nünk. Oh, én jól tudom, hogy vannak a bűnös nemzetiségi izgatásnak olyan megnyilvánulásai és — ami fontosabb — olyan készülődései, amelyek ellen a direkt küzdelem nem szünetelhet, a kérielhetetlen szigor le nem szerelhet; tudom, hogy a nemzeti egység biztosítása egyenesen e célra irányuló intézkedéseket kíván, de tudom azt is, hogy mindez hiába való munka azon erkölcsi erő nélkül, amelyet a minden irányban megóvott nemzeti praestige és az állami intézmények kifogástalan működése, a jog és igazság tekintélye nyújt. Onéretet nem lehet göggel, erőt erőszakkal pótolni: ha azt akarjuk, hogy e hazát mindenki tisztelje és szeresse, tegyük olyanná, amely tiszteletet és szeretetet parancsol.

Az elmondottakban jellemzett, minden irányban ép oly határozott, mint kiméletes politika keresztülvitele igénybe fogja venni a nemzet összes ép erőinek közreműködését; mert amennyire megfelel a nemzeti egész — és az abba illeszkedő minden tényező jogos érdekeinek, ép oly merev ellentétben áll, mindazokkal a jogosulatlan törekvésekkel, amelyek tudva vagy nem tudva mások rovására akarnak hatalmaskodni, gazdagodni, rokon- és ellenszenveket érvényesíteni, egyéni és egyéb szűkebb körü érdekeket a nemzeti közérdek fölé helyezni, vagy ennek ignorálásával kielégíteni, az állammal vagy daczolni vagy épen-séggel azt a maguk számára lefoglalni és kihasználni. Mindezek a beteges irányzatok — mi tagadás benne — az utolsó időkben nagyon megerősödtek, számuk légió, külön-külön és együttvéve nagy erőt képviselnek, és különböző hamis jelszavak alatt a jóhiszemű közvéleményben is képesek hullámzásokat előidézni; teszik is — fogják is tenni. Rendkívüli erőt kívánatlik e nehézségek legyőzéséhez, politikánk mind e káros befolyásoktól való emancipációjához és bármennyire bizzunk magának a gondolatnak győzelmes erejében, tudjuk azt is, hogy éppen erős gondolatok teszik próbára képviselőik erejét. Nagy szellemi és jellemelő kell tehát politikánk vezetőinek, hogy az összetett probléma minden részletét helyesen megoldják és az összes részleteket organikus egységgé feldolgozzák, hogy sem egyéni előszereteteik, sem az előbb említett hullámzások őket meg ne tántorítsák.

Nagy erő kell annak a pártnak, amely ezt a politikát támogatni hivatva van: s ez az erő nem annyira a számtól függ, mint inkább attól, hogy a párt minden tagja a nagy feladatnak és az azt felkaroló kormányprogram szellemétől és a feladat iránti odaadástól át legyen hatva; hogy a párt és a pártot vezető kormány közt teljes bizalom uralkodjék, — nem a vakon követésnek, de a folytonos szellemi érintkezésen és az önálló meggyőződésen alapuló harmóniájának bizalma: hogy lappangó ellenáramlatok meg ne türessenek, hanem hogy az ellenkező irányzatok oda tereltesse, ahol érvényesülésüket megkísérteni föltétlen joguk van: az ellenzékre. De erő kell az ellenzéki pártokhoz való tisztességes viszonyban is, mely a küzdelem eszközeinek tisztaságán, a parlament vezetésének loyaltásán s egymásnak megbecsülésén alapulva az ellenzéknek lehetővé teszi fontos feladata hatályos és nyugodt teljesítését és kizárja a politikai harcok elfajulását. Főleg azonban arra az erőre van szükség, mely a nemzettől nyerendő megbízás kifogástalan jogszerűségén és őszinteségén alapul, ez pedig föltételezi a közvélemény felvilágosítását, egészséges hajlamainak fölébresztését, erejének rekonstrukcióját.

Hogy mindezen erőtevényezőknél összegyűjtését lehetővé tegyük, ezért léptünk be mi, volt nemzeti pártiak, a szabadelvű pártba, mi-helyt ezt politikai integritásunk és egyéni önértékünk sérelme nélkül tehetjük; és ezért — nem pedig a pusztá számbeli növekedésért, melyre valóban nem volt szüksége, ezért fogadta belépésünket tiszta örömmel a szabadelvű pártba ép úgy, mint az egész közvéleménynek tulnyomó többsége, ezért helyeselték azt választóink, sőt — saját pillanatnyi pártérdekük ellenére — az ellenzéki pártok összes számbavehető elemei. Ugyanakkor tértek vissza a szabadelvű pártba azok a kitünő férfiak is, akiket az elmúlt aerának utolsó kísérletei készítettek a kilépésre és akik e párt erkölcsi erejének nélkülözhetetlen tényezői a jövőben ép úgy, amint azok voltak a múltban.

Mikor ekkép a legkorrektebb felfogás, a legtisztább szándékok és kiváló képességek kerültek az ügyek élére világosan körülírt célokkal és mikor az erők impozáns mennyisége sorakozott azok támogatására, azzal a jóhiszemű elhatározással, hogy feledve a multak ellentéteit és keserűségét, a netán még fennálló eltéréseket kölcsönös nyíltsággal kiegyenlíteni, csupán a nagy célért lelkesedve vállvetett munkával építsék meg a szebb jövőt és mikor az ellenzéken a legrokonszenvesebb hangulat uralkodott, amely elvi ellentétek mellett egyáltalán várható: akkor megnyugvással el lehetett mondanunk, hogy a nagy mű keresztülviteléhez a szükséges erőtevényező és a sikernek összes föltételei részint már megvannak részint minden nehézség nélkül megszerezhetők.

Országos szerencsétlenség volna tehát, ha a hazának e nagy és ritka alkalma nem teremné meg mindazt az eredményt, a melynek lehetőségei benne rejlenek, ha kimerülne nyugatos parlamenti állapotoknak vagy akár egyes üdvös intézkedések és reformok létesítésében és nem hozná létre egész közéletünk maradó irányítását magasabb, nemesebb ideálok felé. Az a hatalmas alakulás, melynek létesítéséhez nagy czélok kedvéért mindenki bizonyos erkölcsi áldozatokkal járult, épen ezért azzal az élettörvénnyel született, hogy képes ugyan a legnagyobb viharokkal dacolni, de egyet nem bír el: az eredménytelenséget; és amilyen fényes volt a remény, amellyel biztatott, ép olyan keserű és következményeiben kiszámíthatatlan volna a kiábrándulás, ha e remény nem teljesülne. Kivételes felelősség terhét viseijük tehát mindnyájan, de az ut meg van jelölve, abban a kormányelnöki programnyilatkozatban, amely egyesíteni tudta azokat, akiket a mult elválasztott. Ezen az uton kell haladnunk minden kétséget kizáró eréllyel és határozottsággal, kerülve a habozásnak még látszatát is; ennek a nyilatkozatnak szellemét kell belevinnünk a közélet minden mozzanatába, a közkormányzat minden közegének működésébe; így győzelemre visszük — talán nem önmagunkat — de mindenesetre a nemzetet: és ez legyen mindnyájuk egyedüli célja.

A lakoma.

Délben egy óraker a Lehel-szálló nagytermében négyszáz teritékes banket volt gróf Apponyi gróf tiszteletére. Az első felköszöntőt gróf Apponyi Albert mondta a királyra, azután Bathó János köszöntötte fel Apponyit. Barna Mihály főgimnáziumi igazgató Széll Kálmán miniszterelnököt köszöntötte föl s indítványára zajos éljenzés közt elhatározták, hogy a miniszterelnöknek üdvözlő telegrammot küldenek. Felköszöntöket mondtak még: Hock János, Kocsák István, Czirány János, Ivánka Zsigmond, Sággy Gyula, Bernáth Béla, Bartha Kálmán, Szcitovszky János, Günther Antal.

SZINHÁZ ES IRODALOM.

* Megérkeztek a színészek. Az arany szabadság napjai a tegnapi nappal befejeződtek és az jellemzi a valódi bohémvért, hogy az egyhónapos szabadságot is aranyosnak tudta látni, habár gázsi nem járt utána. A téli színház körül ismét eleven az élet, de azért még sem oly mozgalmas, mint ezelőtt, amikor hatalmas vasuti teherkocsik álltak a színház hátsó bejárata előtt és rakták le róluk a vidéken járt diszleteket, ruhákat és színházi szertárgyakat. Ma csak annyiban mutatkozik az élénkség, hogy a szinpadra vezető ajtó előtt újra csoportosulnak a mi derék színészeink és a jó Czako tartja őket szóval, Mezey tréfás megjegyzéssel, Bács régi magyar adomákkal, Érczkövy operai remniscenciákkal, Nyilassy válogatott ó-heber anekdotákkal, Boda nyári bukfenczekkel, Fenyeri sekszpiri tanulmányfélékkel, Hegyessy mulatságos kalandokkal, Szadai naturburs vicz-czökkal és a hölgyek mosolyognak, nevetnek, kaczagnak reá. Egyszóval megindult a vig élet künn és a folyosókon, míg bent kezdetüket.

vették a próbák és az ügyelő drákói szigorral tartja szemmel az egész társaságot, kezében tartva a félelmetes krétát, melylyel már annyianak nevét írta a fekete táblára.

Szombaton azután kigyuladnak a lámpák és a szinpadon, melyen nyáron át egy-egy színházi egér sétált szinpadi komolysággal végig, megjelenik a nagy Shakespeare szelleme és Hamlet fogja elfilozófálni, hogy mi tulajdonképen a kérdés: lenni, vagy nem lenni. A próbák serényen folynak Hamletből, Violából és a Czifra nyomoruságból. Ez utóbbiból talán nem is kellene próbálni; az egyhónapi szabadságidő alatt színészeink elég rutint szereztek ebből a nyomoruságból — tudják ők ezt kívülről, minden próba nélkül.

A zenés darabok is előkerültek már a poros könyvtárból. A zenekarból és a zongoraszóaból felhangzanak *A kis szökevény*, az *Álarczobál* és a *Párisi élet* hangjai, az énekesek pedig félhangon dudolják partijukat és *Békési Ferencz*, *Sós Emil* karmesterek ütök már hozzá a taktust. Egyszóval dolgozik mindenki a színház körül és a színházban és az iparkodásból úgy nézzük, hogy a társulat nem készületlenül megy neki a télnek.

— **Olcso karzathelyek.** *Leszkay* igazgató a nyári színházban karzatnak a husz filléres helyekkel nagy közönséget teremtett. Ezeket az olcso helyeket a téli színházban is fenn tartja a nép számára a *rendes hétköznapi előadásokon*. Ekkor egy hely ára 20 fillér lesz, csak vasárnap marad meg a 40 fillér. A közepkarzaton, melynek ára eddig 60 fillér volt, most 40 fillér lesz a hétköznapi előadásokon. Ugyanezen napokon a III. emeleti helyek, melyek eddig 80 fillérbe kerültek, most 60 filléresek lesznek.

Kína felveszi újból a harcot.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, szeptember 24.

A német körlevél most már elvesztette minden értékét. A nagyhatalmak és különösen Németország oly lépést tettek ebben a kinos ügyben, melynél épen csak azt tévesztették szem előtt, hogy tulajdonképen kettőn a vásár. *Bülöw* nagy hangon és rideg határozottsággal kijelentette, hogy csak akkor lép a diplomáciai tárgyalás terére, ha Kína kiadja a bűnösöket. Efölött tárgyaltak azután a nagyhatalmak. Az egyik feltétlenül csatlakozott a körlevélben kifejtett követelésekhez, a másik a forma ridegsége ellen tett kifogást; a harmadik bizonyos koncessziókat akart adni, — csak Kínát nem kérdezték meg, hogy egyáltalában akar-e tárgyalásokba bocsájtkozni.

Mai távirataink arról a meglepő dologról értesítenek, hogy Kína a németországi követelményekről egyáltalában *hallani sem akar*; ilyen értelemben semmiféle aikudozásokba belé nem megy. Eszerint dugába dőlt minden békés megoldásra irányított törekvés. A körlevelek utjáni tárgyalások meddővé váltak és a harcz most már kikerülhetlen.

Távirataink az ügy szerencsétlen fordulatáról következőképen hangzanak:

Sanghay, szeptember 24.

Li-Hung-Csang a kínai hatóságokat táviratilag arról értesítette, hogy *Tuan* herceg és a többi kínai főúr *kiszolgáltatásáról szó sem lehet*. A békülés tehát teljesen *ki van zárva*. Kína most már az egész világ ellen kénytelen harcolni és végsőig fog ellentállani.

London, szeptember 24.

Tuan herceget a császári nagy tanács elnökévé nevezték ki. Az özvegy

császárné teljesen a herceg befolyása alatt áll.

London, szeptember 24.

Az angolok ellenállás nélkül megszállták Komatipoortót.

Bécs, szeptember 24.

A Pol. Corr. pétervári jelentései szerint bizonyosra várható, hogy Oroszország kedvező álláspontot fog elfoglalni Németországnak Kínára vonatkozó legutolsó javaslatával szemben. Az ottani vezető körök tetszéssel fogadták *Bülöw* körjegyzékének hangját és eszmemenetét. Az orosz válasz késése kizárólag annak a körülménynek tulajdonítandó, hogy a válasz megállapítása idővesztéssel van egybekötve, mert a császár Spalában időzik.

A transzváli háború tanulságai.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, szeptember 24.

Az angol gyarmat-politikában új aera közelését kívánja az angol közvélemény. A közel mult keserű tapasztalatai megmutatták, hogy Anglia gyarmatügyi politikája rettenetes módon hanyatlott és hogy szünőfélben van a gyarmatokra vonatkozó eddigi hatalmas befolyás. A kormány körökben bizonyos mérvű ingadozás mutatkozik; az erőteljes, czéltudatos gyarmatkormányzás meglazult és ma már bizonyossá vált, hogy Anglia hadi állománya az eddigi alapon nem maradhat. Az angol politikai vezérférfiak nem hunyhatnak szemet a fegyveres erő elégtelensége és szervezetlensége előtt és hangosan követelik a hadsereg modern alapon való restaurálását és olyképeni kiegészítését, mely Anglia nagyhatalmi állásának megfelelően.

Az angol gyarmat-politika ezen követelményeiről a következő sürgönyöket kaptuk:

London, szeptember 24.

Salisbury lord holnap manifesztumot fog közzétenni az angol választókhoz, a melyben első sorban azt mondja, hogy Anglia uralma a dél-afrikai köztársaságok fölött, a melyekről oly oktalanul lemondtak, állandó alapon újból helyreállítandó. Ha elérkezik az ideje, akkor ezek a területek az Anglia által behozott gyarmati intézmények élvezetéhez jutnak. Ennek időpontja a lakosság magatartásától fog függeni. De nem lehet remélni teljes meghódolását azoknak, a kiket Anglia a harczmezőn legyőzött, míg azt nem látják, hogy a királynő kormánya oly parlamenti hatalommal rendelkezik, mely abban a helyzetben van, hogy elvegye tőlük a kormány politikája megváltozásának minden reményét. Az összes dél-afrikai zavarok azokból az ingadozásokból eredtek, melyeket a parlament nézetei a válságos pillanatban szenvedtek.

Salisbury lord ezután kijelentette, hogy *Roberts* lord kitűnő sikereinek nem szabad oda vezetni, hogy figyelmen kívül hagyják a katonai rendszer tökéletlenségeit, a melyeket a háboru napfényre hozott. A kormány és a parlament kötelessége lesz, hogy e tökéletlenségeket a haladó tudomány és a más hatalmak által tett tapasztalatok segítségével orvosolja.

Kínára áttérve *Salisbury* azt mondja, hogy Kína még elég nehézséget fog okozni, melyekkel a kormánynak a jövőben foglalkoznia kell. Anglia talán bármely más hatalomnál jobban van érdekelve a kereskedelmének oltalmat nyújtó szerződések fentartásában. Az a tény, hogy Anglia a többi hatalmakkal egyetértésben jár el, tiltja, hogy *Salisbury* fentartás nélkül nyilatkozzék a Kínával szemben követendő politikáról. Midőn jogainkat fentartjuk — ugymond — és a nyugalom helyreállítására és fentartására irányuló fáradozásainkat egyesítjük szövetségeseinek fáradozásaival, oly feladatot vállalunk fel, melynél bonyolultabb nehezen található.

London, szeptember 24.

Rosberry lord *Lambson* hajóskapitányhoz, a liberálisok newcastlei jelöltjéhez levelet intézett, a melyben a kormányt élesen bírálja és kije-

lenti, hogy ez a kormány a leggyengébb mindazok közt, a melyekre emlékszik. Szemére veti a kormánynak, hogy a külügyekben oly módon járt el, hogy a többi nemzeteket elidegenítette Angliától és hogy ovatosság hiányából és a katonai előkészületek elmulasztása következtében az országot oly megaláztatás veszélyének tette ki, a melyhez hasonló a történelemben az amerikai szabadságharc óta nem található. *Rosberry* azt tanácsolja, hogy csak oly jelöltekre szavazzanak, a kik a belpolitikában az igaz és gyakorlati szabadelvűségre alapított magatartást tanúsítanak, a kik azt a megbecsülhetetlen örökséget, melyet az egyesült királyságok képeznek, szilárdan megtartják és a kik oly külpolitikát akarnak követni, mely alkalmas Anglia érdekeit szilárdan és méltósággal, de egyuttal előzékeny és lekötőlező értelemben képviselni és a kik végül a dél-afrikai kérdésben, ha csak oly megoldást fogadnak is el, mely Angliának biztosítja a hozott áldozatok eredményeit, mégis egyedül és kizárólag azt a czélt követik, hogy a királynő dél-afrikai birtokaiban helyreállítsák a jólétet, bizalmat és a teljes összhangot.

SPORT.

+ **Füles-labda match.** Érdekes mérkőzés folyt le Aradon tegnap. Az aradi áll. főreál iskola III. és IV. osztályának néhány, nyáron át játszó növendéke a *füles-labda* játékban szép előnyt nyert az aradi tornaegyesület sokszor kitüntetett játékosai felett. A sikert a realisták összjátéka eredményezte. Igazán derék összjáték volt, midőn a kékingesek mell- és hátrvédét két kört, mintegy kettős bástyát alkotott, melyről az ellentábor dobásai visszapattantak; és ha esetleg máshova repült a labda, mintha földből nőtt volna ki a kékcstillagos sapkás, elkapta és lökte a kapu felé. A match a 7:2 eredménnyel végződött a realisták javára.

A persa sah Budapesten.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, szeptember 24.

Erdekes vendége van Budapestnek: *Muzaffer-Eddin* persa sah, ki európai körutjának utolsó állomásául a magyar fővárosba is el látogatott. Bizony egy kissé megviselte Persia uralkodóját ez a nagy ut, a benyomások kaoszkiént kavarghatnak fejében, mert, mint ki-elentette, *fáradt*. Ezért a budapesti látogatása programjában több változtatást is tett.

Mint előre jelezték, ma este 7 órakor érkezett meg a fővárosba. A nyugati pályaudvar udvari várótermében már 7 órakor sokan várakoztak. Ott volt *József Agost* főherceg a király képviselőjében, *Szapáry* gróf hadsegédével, a tábornoki kar élén *Lobkovitz* herceg hadtestparancsnokkal, *Szell* Kálmán miniszterelnök, *Hegedüs* Sándor, *Wlassics* Gyula, *Darányi* Ignác, *Cseh* Ervin és *Fejérváry* Géza miniszterek; a főváros részéről *Márkus* József főpolgármester, *Halmos* polgármester és a meghívott vendégek.

Mikor a sah megérkezett, a perronra gyülekezett várakozók hangos üdvkiáltással fogadták. Erdekes dolog történt ekkor. A sahnak első kérdése volt:

— *Hel van Vámbéri?*

Vámbéri Armin nem volt a perronon, hanem valamelyik váróteremben. Hamarosan előhívták és a sah elé vezették, ki *mosolyogva megölelte*, majd kezét megrázva, így szólott:

— Igazán örülök, hogy megismerhetem. Atyám irataiból annyi szépet hallottam önönről, hogy európai utam egyik főcélja volt, hogy önnel találkozhassem.

Ezután felkérte, hogy holnap délelőtt jelenjék meg lakásán.

A sah, az indóházból kiérve, kocsira ült s vele együtt az egész kíséret. A menet élén *Rudnay* Béla főkapitány és *Bornemissza* kapitány haladtak, majd *Márkus* és *Halmos* polgár-

mesterek hintója következett. Ezután *Liki* rendőrtiszt vezetés alatt haladó tizenkét lovas rendőr között jött a *sah* kocsija, melyben rajta kívül *József Agost* főherceg és *Ali Afgar* kán nagyvezir ültek. A *sah* a hátsó ülésen foglalt helyet s a bevonulás egész ideje alatt jobbra-balra köszönve fogadta az üdvözléseket.

A *sah* sötétkék dolmányba volt öltözve, melyre nagy katonai köpenyeg borult; fején kalpagot viselt, melyet elől óriási gyémántkőves gombba tűzött kócsag forgó díszített.

A menet előtt és *sah* kocsijának két oldalán *kerékpáros detektívek* mentek. A Váci-körut keleti felén lovas és gyalogos rendőrök állottak, míg a másik oldalán katonaság. A menet a körutról, a Deák-téren át, a Deák Ferencz-utczába fordult s innen, a Mária Valéria és Kis-hid-utczán keresztül, a *sah* Hungária-szállóbeli lakásába tartott. A köruton túl az utczákon végig gyalogos katonaság állott, az utcák keresztezésénél pedig lovasság és tüzéség.

A Hungária szállóba érkezve, a vendéget *Apponyi Lajos* gróf főudvarmester fogadta a lépcsőkön *Löbenstein* lovag udvari tanácsossal. A lépcsőház virágokkal és délszaki növényekkel volt díszítve.

A *sah* lakásának berendezését ma délben fejezték be. Az első emeleten három szobát foglal el. A szalonba a bejárás előszobából nyílik. A tágas szalon padlózatát bordószínű vastag szőnyeg borítja. A butorzat öt karosszék és egy diván, chamois alapon májszínű virágos brokát szövettel van bevonva. A három ablakközt velencei tükrök töltik ki. A kerevet előtt remekművű rokokóasztal áll.

A szalonban két kép függ. Az egyik, mely olajfestmény, a *sah* elhunyt atyját *Nazer Eddint* ábrázolja a hajó fedélzetén kíséretével. A másik acélmetszet. Ő felségének, a királynak képe, tábornoki egyenruhában. Az ablakok a Dunára tekintenek, előttük erkély vonul el. A szalonból balra eső ajtó a dolgozószobába vezet.

A dolgozószobának rézveretes nehéz mahagoni butorzat a berendezése. Az ajtóval szemben hatalmas íróasztal áll. Készlete bronz. Az íróasztal jobb sarkában bronzból készült turulmadár áll, csőrében órával. Átellenben két kép, Budapest látképe. Jobbra, a sarokban üveges mahagoni könyvszekrényt állítottak, festett üvegtáblákkal.

A dolgozószoba mellett van a hálóterem. Az ajtón átlépve, szemben, balra csipkés kék menyezetes ágy van. Az ágy sárgarézbe készült angol munka. Benna fodros, hófehér fejpárna és halványkék csikos fehér takaró. Az ablakközben a toxlettasztal áll. A szoba háttérében puha plüssel bevont székeket és egy széles kerevetet állítottak.

A *sah* hálótermének közvetlen szomszédságában, a 11-es számú szobában S. v. *Hokimol Molik* miniszter fog aludni. Ennek a szobának fehér a butorzata. Mellette egy zöldszínű dolgozószoba és fehér butorzatu hálószoba *Emin* szultáné.

A berendezésnél a magyar királyi udvartartás emberei segédkeztek. A *sah* és kísérete összesen 84 szobát foglalnak el. A szálló előcsarnokát és a lépcsőzetet vastag perzsa szőnyeggel vonták be. A szálló előtt, az utca közepén két hatalmas villamos lámpa függ.

A *sah* kísérete 29 emberből és számos szolgálóból áll. Legfeltűnőbb alak *Ali Afgar Kán* nagyvezér, ki *Párisban Salesco* merénylőt felfofozta. A nagyvezér valóságos óriás, hatalmas bajusszal, katonás termettel.

A *sah* fővárosi időzésének programját megváltoztatta, mert nagyon kifárasztotta az

európai utazás. Kijelentette, hogy csupán az ebéden, melyet a király ad, az Opera előadásán és a Park-klub estélyén vesz részt.

HIREK.

— **Milán király Budapesten.** *Milán* királynak e hónap 26-ikára tervezett budapesti útja elmarad. *Milán* király ugyanis e hónap 26-ikára rendelte meg a Hungária-szállóban rendes lakosztályait néhány napi tartózkodásra. Innen az őszi vadászatokra készült *Zichy Jenő* gróf birtokára. *Milán* király, mint a „*Hircsarnok*” jelentí, ma délelőtt táviratilag lerendelte szobáit és intézkedett az iránt is, hogy szállóbeli lakását október hónap első napjaira tartsák fenn.

— **Egy felköszöntő.** A tegnapi jászberényi beszámolót követő lakomán, mint nekünk jelentik, egy felköszöntő keltett általános és kinos feltűnést. *Szentiványi* Arpad országgyűlési képviselő, a volt nemzeti párt tagja mondta a felköszöntőt, melyben párhuzamot von *Tisza Kálmán* nagyváradi és *Apponyi Albert* gróf jászberényi beszámolója között. Beszédében arra a konkluzióra jön, hogy amíg *Tisza* azt jelentette ki, hogy magára nézve akkor vonja le a konzekvenciát, ha a régi irányzat nem következik be, *Apponyi* pedig akkor, ha *Szell* miniszterelnöksége nem jelenti új éra beköszöntését. Végül kijelenti, hogy ők *politikai vezérüknek Apponyi Albert* grófot tekintik továbbra is.

Az éles hangú és tapintatosnak egyáltalában nem mondható felköszöntő, *Apponyi* kiengetelő, békés beszámolója után, kinos hatást tett a jelenvoltakra és a főváros politikai köreiben élénk beszéd tárgyát képezte ma is. *Maga Apponyi volt a legelső, ki Szentiványi Arpadot dezavualta*, amennyiben a szabadelvű pártkörben ma este kijelentette, hogy *Szentiványi felköszöntőjét helyteleníti*.

Vajjon mit szólnak *Szentiványi* felköszöntőjéhez azok, kik a szabadelvű párt megbontását a régi gárdára szeretnék ráfogni?

— **A *sah* bucsuzása Bécsben.** Bécsből jelentik: Tegnap este a *sah* tiszteletére a schönbrunni kastély parkjában nagyszerű kivilágítás és tüzijáték volt. Ő felsége, a *sah*, az uralkodóház tagjai és a kik résztvettek az udvari ebéden a kastély terraszáról nézték a gyönyörű látványosságot, amelyhez nagyszámu közönség is megjelent. A kivilágítás után a *sah* szívélyesen elbucsuzott ő felségétől és azt mondta, hogy alig talál szavakat, hogy a páratlan vendégszeretetért köszönetet mondjon. A felségek többször kezet szorítottak. Miután a *sah* a főhercegektől és a méltóságoktól elbucsuzott, viszatért a Hofburgba.

— **A nagyikindai tiszti-affér.** A budapesti és vidéki lapok egyaránt részletesen foglalkoztak azzal nagyikindai tiszti afférrel, melynek következménye egy véres pisztolybaj volt *Hübner Géza* és *Steingassner Hermann* a Hadik-huszárezred két tisztje között. A párbaj közvetlen előzményeiről *katonai forrásból* az alábbi hiteles értesülést kaptuk:

A legtöbb lap így írta meg, hogy *Hübner* főhadnagy rendreutasította *Steingassner* hadnagyot, és e rendreutasítástól felingerelve ez utóbbi arcul ütötte a főhadnagyot. Ez téves. *Hübner nem utasította rendre Steingassnert*, mert erre oka sem volt, mivel a hadnagy előzőleg teljesen csöndesen viselkedett. A kinos jelenet azzal kezdődött, hogy *Steingassner* minden ok és előzmény nélkül odaugrott *Hübner*hez és fejének hátsó részére egy meglehetősen erős ütést mért. A főhadnagy nem akarván szereplője lenni egy nyilvános kávéházi botránynak, természetesen rögtön eltávozott, és rövidre rá a többi jelenlevő tiszt is követte őt. Másnap reg-

gel *Hübner* provokáltatta *Steingassnert*, aki és ez érdekes — annyira önkívületi állapotban követte el az inzultust, hogy reggel nem emlékezett semmire. Tudvalevő, hogy a katonaságnál az ezredparancsnok adja meg az engedélyt a párbajra, miért is két katonatiszt másnap Aradra jött *Kaffka Ignác* ezredeshez, aki az engedélyt az ügy lovagias elintézéséhez megadta. Téves tehát a lapok referációjában az, mintha a párbajt becsületbírósi döntés előzte volna meg.

Steingassner Herman egyébként már bejelentette a hadügyminiszteriumnak a *tiszti rangról való lemondását*. A hadügyminiszter intézkedését Nagyikindán várja be. *Hübner Géza*, ki bár felkötött karral jár, de teljesen jól érzi magát, tegnap négyheti szabadságra a fővárosba utazott.

— **Esküvő.** *Zborovszky Pál* az arad-csanádi vasutak mérnöke tegnap esküdött örök hűséget *Óry Eszti* urnőnek Gurahonczon. Tanuk voltak a menyasszony részéről *Boros Vida* aradi állami főreáliskolai igazgató, a vőlegény részéről *Szebeni Zsombor* nyug. honvédszázados. Az esketés és az azt követő nászszakoma özv. *Boros Beniné* urnő házában volt. Este az új pár a vőlegény tartózkodási helyére *Brádra* utazott.

— **A szerb királyné születésnapja.** *Sándor* szerb király nemzeti ünneppé avatta feleségének születésnapját. Ebből az alkalomból ma ünnepi fogadás és üdvözlés volt a budapesti szerb főkonzulátuson. A budapesti szerb kolónia tagjai teljes számban jelentek meg és a kitett iven aláírták neveiket. Az üdvözlőket különben a konzulátus tagjai élén dr. *Joannovics* titkár fogadta, mivel a főkonzulátus vezetője *Barlovácz* György római szerb követ és *Muzsitzky* Brankó alkonzul ma részt vettek Belgrádban a nemzeti ünnepen és csak estére térnek vissza a fővárosba.

— **Milyen lesz a többi koronás bankjegy.** Bécs üzleti köreiből az a hír terjedt el, hogy az új bankok kiadását megszüntetik, mert több bankjegyen ugyanazon sorszám van. Illetékes helyről vett értesülés alapján sürgönyzik nekünk, hogy ez a hír nem felel meg a valóságnak s még 20.000.000 korona értékű huszkoronást bocsátanak ki. Egyben, a Pester Lloyd útján, távirati jelentést veszünk, a többi kibocsátandó koronás alapu bankjegyek színéről, melyek a piros hasu huszkoronások után sorakoznak:

- a tizkoronás — violaszínű lesz,
- az ötvenkoronás — kék,
- a százkoronás — zöld,
- az ötszázkoronás — szürke,
- az ezerkoronás — barna.

— **Aradmegye háztartása.** *Aradmegye* jövő évi költségelirányzatát az állandó választmány most állapította meg. A választmány ülésen jelen voltak *Fábián László* elnöke alatt: *Dálnoki Nagy Lajos* alispán, *Vásárhelyi László*, br. *Bohus István*, dr. *Keresztes Gyula*, *Nachtnébel Gyula* és *Balázs István* főszámvevő mint előadó. A költségvetésben felvett rendes szükségletek fedezésére, a vármegyei tisztviselők és szolgálk fizetése és lakbér emelésére már megszavazott 2 százalékos s a *Krivány János* gyámpénztárnok által a vármegye gyámpénztárából elkövetett sikkasztások fedezésére hasonlólag megszavazott 2 százalékos, összesen tehát 4 százalékos törvényhatósági pótdadón kívül, a rendkívüli nyugdíjalap szükségleteinek fedezésére, 1 százalékos törvényhatósági pótdadót hozott az állandó választmány javaslatba. Az 1901. évre megállapított összes szükséglet 807,826 kor. 82 fill., erre az összes fedezet 281,588 kor. 82 fill. Összevetve mutatkozik 26,238 kor. 82 fill. hiány.

— **Változások a dohánybevéltő hivatalban.** A pénzügyminiszter a szegedi m. kir. dohánybevéltő felügyelőséget folyó évi október hó 1-én felosztotta s a szegedi, nagy-beckerekai és csókai dohánybevéltő hivatalokat az aradi dohánybevéltő felügyelőség kerületébe osztotta be. Ez alkalommal *Kamráth* József dohányjöv. tisztet és *Oláh* László segéd tisztet Szegedről Aradra *Schannen* Lajos aradi dohányjövédéki tisztet Szegedre, Gyórfy István b. csabai dohányjövédéki tisztet Nyirbátorba és *Melhouse* Ottó nyirbátori segéd tisztet Békés-Csábára helyezte át.

— **A Darányi-szobor végrehajtó bizottsága** e hó 26-án délelőtt fél 12 órakor ülést tart a városházán. A tanácskozás tárgya *Tóth* István debreczeni szobrásznak ajánlata lesz, mely szerint a szobrot 3700 koronáért hajlandó elkészíteni.

— **Zeppelin újabb fölszállása.** Nagy port vert fel a nyáron *Zeppelin* első kísérlete az általa feltalált kormányozható léghajóval. A vállalkozás nem nagy sikert tudott felmutatni és a szakemberek véleményei a találmány értékére nézve igen elágazódtak. *Zeppelin* azonban nem vesztette el bizodalmát, tovább dolgozott, fáradozott, javított léghajóján és távirati értesülésünk szerint *Zeppelin* újból felszáll léghajójával. Az újabb felszállás holnap este Friedrichshafenben lesz a württembergi király jelenlétében.

— **A por.** Ugy lehetne a népdalt variálni, hogy „Poros ez az utca, merre-merre-merre járok“. A gyönyörű szép őszi napok kicsalják a lakosságot a drága aszfaltra, de a felhalmozott portenger csakhamar visszavisz mindent a házba. Az *Andrássy*-téren a bacillusok szinte uszkálnak a levegőben és ideg ember el se hinné, hogy nálunk van vízvezeték is, és a csövekben annyi a víz, hogy egy kis jókakat mellett alaposan le lehetne verni a port. A megyeház restuárálása felgyűjti az utcákon a téglaport és a legkisebb fuvalom pedig felhajtja annyira, hogy a járó-kelők szeme-szája megtelik véle. Ez az állapot türelmetlen; hisz elég baj az már egymagában, hogy a városi költségvetésből kitűnően 54 perczent pótdát kell polgári türelmetességgel lenyelni, minek ehhez meg 100 perczent por is? Jó lesz egyszer-kétszer naponként kinyitni a vízcsapot, hadd lássuk, hogy a vízvezeték csakugyan a közegészségi viszonyok javítása céljából lett drága pénzen lerakva. Vízet kérünk tehát, de azt lehetőleg mielőtt beállnak az esős napok. E célból talán ajánlatos volna megkerülni a különböző bizottságokat, és a miniszteriumhoz való felterjesztéseket, mert az utcák locsolását látni szeretnénk — már holnap.

— **Romantika a Hessen-házban.** Egyetlen egy német fejedelmi család sem bővelkedik annyira romantikában, mint a hesszeni. A család sarjai kimutatták nem egyszer, hogy tradícióra és előítéletekre mit sem adnak. A most elhunyt *Henrik* herceg épugy, mint két fítestvére, rangon alól nőült. *Vilmos* herceg egy polgárleányt vett feleségül, IV. *Lajos* nagyherceg pedig *Kolemine* asszonyt. Már a tizenegyedik században kezdődik a család romantikája, amikor is II. *Henrik* örgróf Frigyes leányát Erzsébetet vette nőül. A házaselet eleitől fogva boldogtalan volt és pár évre rá szét is választották a házaseleket. Ugyisint leányának *Adelaid*nak házassága III. *Kázmér* királyal is hasonló véget ért.

— **Eljegyzés.** *Kiss* György aradi posta- és távirat-tiszt eljegyezte *Nagy* Irénke kisasszonyt. *Nagy* István a pankotai *Sulkovszky*-uradalom főgépészének leányát:

— **A nyugalomba helyezett kerékpárok.** Ma járhattak utoljára adómentes gépeiken az aradi kerékpárosok. Mától kezdve a számozatlan biciklistát megállítja a rendőr s akkor az adó tetejébe még hirságot is rónak ki. Két mentés van csupán: a gépek leolmoztatása, vagy a város határán kívül való elhelyezése. Ugy látszik, ezekhez a módokhoz többen folyamodtak, in-

kább minthogy az adót lefizessék. Többen másfelé helyeztették el gépeiket, míg 91-en leolmozatták az adóhivatalnál; azok száma, kik adót fizetnek: 39. Az adó elől való menekülés azért olyan nagyarányu, mert — mint azt már megirtuk — a hátralévő évnegyedre visszamenőleg az egész esztendőért meg kell fizetniök az adót.

— **A megyei huszárlaktanya javítása.** Az *Aradmegye* tulajdonát képező csász. és kir. lovassági laktanyában szükségessé vált javításokra a múlt hét folyamán tartották meg az árlejtést a megyeházán. A javításokra csupán aradi iparosok pályáztak, és pedig: *Schmidt* Lajos és *Stoll* Béla, kik a kikiáltási árból 10⁷/₁₀-ot, *Pellegriny* József és *Dávid*, kik 10²/₁₀-ot, *Braun* N. A. (csupán a mázoló munkákra), ki 14⁰/₁₀-ot, *Czirkál* Géza (csupán asztalos munkákra), ki 6⁰/₁₀-ot engedett. A munkálatot *Schmidt* és *Stoll* kapta meg, kikkel a szerződést meg is kötötték a 4917 korona 06 fillérért elvállalt munka ügyében.

— **Sváb Rezső állapota.** A Deák-Sváb-féle párbaj sebesültje, *Sváb Rezső* még mindig a Herzi szanatoriumban fekszik. Állapota teljesen kielégítő s már látogatókat is fogadhat. Remélhetőleg még a jövő hét folyamán elhagyhatja a kórházat.

— **Megvadult mozdonyok.** Két vasuti szenczácziót jelentenek Párisból. A montparnassei pályaudvarba érkező versaillesi vonatot elromlott féke miatt nem tudták megállítani, úgy, hogy a mozdony belefuródott a perron aszfaltjába és összerombolta a kijárót. Tizenhét utas megsérült. Ugyan e pályaudvaron egy másik vonat mozdonya, hasonló ok miatt, áttört egy nagy ablakot az lezuhant az utcára.

— **Halálozás.** *Laboda* István, az arad-csanádi vasutak igazgatóságának fiatal tisztviselője életének 22-ik évében elhal. Temetése ma délután 4 órakor ment végbe *Demeter*-utca 94-ik számú lakásáról. Tisztviselőtársai koporsójára koszorút helyeztek.

— **Meggyilkolta a nagyapját.** Temesvárról táviratozzák, hogy *Detán* *Lapadat* *Eliás*, 20 éves suhancz meggyilkolta nagyapját, a 80 éves *Lapadat* *Schirát*. Az elvetemedett gyilkos a szörnyett után megrabolta áldozatát és a nála levő pénztárczájától megfosztotta. A gyilkost elfogták.

— **Csendörök és polgárok harcza.** *Szászeré-*genből írja tudósítónk, hogy tegnapelőtt este a raktár-utcában levő *Rosenfeld* korcsmájában csöndesen iddoggalt négy iparos legény és szür-csölgette feketéjét két oltani csendör. Valami felett szóváltás támadt köztük, mire az egyik csendör a kávécsészét a borozó fiatalok közé csapta. A négy borozó erre a duhajkodó csendörre ugrott, de ez kivont karddal fogadta a reá rohanókat s éles kardjával kegyetlenül hadonászott. E közben az egyik iparosnak a jobb füleit s arcának jó darabját teljesen levágta, egy másiknak karját hasította fel egész hosszában, egy harmadiknak a torkát fogta meg, az újait metszette le, a negyedik is jelentékenyen megsebesült a vállán *Dulakodás* közben a bajonett a csendör kezét is teljesen átszurta. A sérültek orvosi ápolás alá vettek, akinek füle van levágva, az *Maros-Vásárhelyen*, a többiek a helyi kórházban. A csendör másnap önként jelentkezett és nyomban le is tartóztatták.

— **A szüret a hegyalján.** A *muszkai* hegy-szék az ideai szüret megkezdését október hó 8-ára tüzte ki. Az *apateleki* *Mokra*-hegyen szintén 8-án kezdik meg a szüretet. Ez utóbbi helyen jó közepes termés várható, igen kitűnő minőséggel. A szőlőhegynek több mint kétharmad része már termi s így nagy szüret várható odakint.

— **Magyar tengerész halála Kinában.** Röviden már jelentettük, hogy a szövetséges nemzetközi csapatok Kinában szeptember 20-án heves harc után elfoglalták *Pejtangot*. A csatában résztvett egy osztrák-magyar tengerészkülönítmény is az *Aspern* hadihajóról s a csatában az osztrák-magyar különítmény két halottat és tizenkét sebesültet veszített; a két halott közül az egyik magyar volt, *Papp* tengerészhadapród

s a sebesültek közt is akadt két magyar: *Lukács* hadapród és *Demeter* sorhajózáslós. Az elesett magyar tengerész-hadapród, *Papp* *Lajos*, *Papp* *Béla* honvédtábornok, kolozsvári dandárparancsnok fia. A „B. H.“ kolozsvári tudósítója arról a gyászról, a melybe a hőslékü ifju halála atyját és családját döntötte, ma a következőket jelenti:

Papp tábornokot szomorú tisztség teljesítése közben érte a lesújtó hír, hogy fia meghalt. *Sztojsavlevics* tábornokot temették tegnapelőtt, szeptember 21-én, nagy pompával. A gyászmenetet *Papp* *Béla* tábornok vezette. Nemsokára azután, hogy a gyászszertartás véget ért, táviratot kézbesítettek *Papp* tábornoknak: Bécsből *Spaun* tengernagy, a tengerészlet parancsnoka tudatta, mélyen megrendülve, hogy a tábornok fia Kinában, *Pejtang* ostrománál hősi halált halt. Hogy ez a váratlan gyász hír mennyire mélyen megrendítette az apát s a családot, elképzelhető. De midőn a hír elterjedt Kolozsvárrt, ugy a polgárság, mint a katonai körökben a legőszintébb részvétet keltette. Mert *Papp* tábornokot, mint kitűnő katnát, mint igazságos és tapintatos parancsnokot, mind a katonaság, mind a városi polgárság körében nagyrabecsülik.

A tábornok ma délelőtt fogadott. Eppen fia gyászjelentését írta és elhunyt gyermeke lelkiüdvéért rendezett gyászmisére volt készülöben. Részvétemet fejeztem ki mire a tábornok könnyes szemmel szólt:

— Tizenkilenc éves volt.

Egy kesergő apának minden fájdalma benne volt ebben a néhány szóban.

Az elhunyt ifju *juniusban* végezte a tengerészeti akadémiát. Tengerészhadapróddá nevezték ki és szabadságra *Kolozsvárra* jött a nyáron. Ott gyakran láttuk őt édesatyjával és családjával sétálni. Csinos, szimpatikus, deli ifju volt. *Julius* 16-án táviratot kapott a hadügyminisztériumtól, hogy azonnal vonuljon be *Polába* az *Aspern* hajóra. Két nap mulva már ott volt s aztán elindult hosszú utjára, melyből nem tért többé vissza.

Elutazása óta több levelet irt édes atyjának, mindenkiket a legvidámabb kedvben. Legutolsó levele *Szingapore*-ből kelt, angusz tus 18-áról. Délután négy órakor irom e sorokat az *Aspern* fedélzetéről — ugymond — és tréfálkozva tette hozzá: hogy mekkora különbség van az időszámításban *Kolozsvár* és *Szingapore* között.

Édesanyja meg van róla győződve, hogy még egy pár levelet kapni fog fiától, mert lehetőleg sűrű időközben irt atyjának, kit egy jé fiu egész gyöngédségével szeretett.

Legnagyobb vigasztalása a mélyen sujtott apának a király jószágos részvéte. A kabinetiroda részéről *Bolfras* hadsegéd hosszú és meleg táviratban tudatta a király legmelegebb részvétét. S ez a részvét sulyos gyászában valóságos lelki orvossága a derék katonának. Egyik fia nemrégén lett hadnagy s a gyászoló apa szeme vigasztalást kereső szeretettel néz rá. Tekintetében azonban mintha az apai aggodalom lobbanna föl egy-egy pillanatra. Az elhunyt magyar katonáért ma délelőtt tartottak itt gyászmisét. Katonaság, polgárság nagyszámban vett részt e kegyeletes ünnepen.

— **Elfogott tolvaj.** Régóta körözi az aradi törvényszék *Muntean* *Gábort*, ki több lopás vádjával terheltén bujkál. Tegnap végre sikerült elcsipni *Kurticson*. Az ottani bíró fogta el s maga hozta be Aradra a tolvajt.

— **Öngyilkos gyógyszerész.** *Cabdebó* *György* gyógyszerészsegéd, ki *Székesfehérvárott* *Zellner* *Vincze* gyógyszerésztárában volt alkalmazva, arzenikummal megmérgezte magát. A mentők azonnal a helyszínére siettek, de már csak a bekövetkezett halált konstatálhatták. A holttestet a kórházba szállították. Az öngyilkos semmiféle levelet sem hagyott hátra. Az öngyilkosság oka ismeretlen.

— **Megégett halott.** Tegnap kísérték utolsó utjára *Miklovicz* *József* vadászérdői ev. ref. lelkész. A temetési szertartást *Szabolcska* *Mihály* temesvári lelkész végezte, a ki a költői lendületü bucsuztatójával könyekre fakasztotta a gyászoló gyülekezetet. A halottat aztán a temesvári-józsefvárosi indóházhoz kísérté majd nem az egész község lakossága gyászénekző mellett, hogy H. M.-Vásárhelyen elhantolják.

Vadászerdő község lakossága között a múlt éj-jel óta nem kis pánik uralkodik. A boldogult lelkész koporsója ugyanis kigyuladt és a szemfedő, valamint a halott haja megégett. A virasztásra vállalkozó két asszony közül az egyik éjjel után hazatért, a másik asszony nem akarván ott hagyni a halottat, ott maradt. Nemsokára álom nehezedett rá. A koporsó melletti egyik gyertya e közben annyira leégett, hogy lángja a szemfedőbe, majd a halott hajába kapott. A virasztó asszony csak akkor ébredt föl, mikor a lángok má: a ruhájába kaptak és az égési sebtől fájdalmat érzett. Szerencsére a szomszédos szobában levő rokonok hamarosan elfojtották a tüzet s így különösebb baj nem esett a halotton. A községben most egyre erőből folyik a szó, természetesen babonajóslásokkal.

— **Taaffe grófnő szerelmi regénye.** A czáfolatok és kombinációk valóságos zuhataga szakad most ama hír nyomán, hogy egy Taaffe grófnő egy polgári származású orvossal, más forrás szerint szigorú orvossal készül frigyre lépni. Az érdekes házassági hír tudvalevően először Taaffe Lujza grófnő nevével került kapcsolatba, majd, mikor ezt megzafolták, a hír Taaffe Ilona grófnő, férjezett Mattencloit Rikárdné bárónét emlegette menyasszonyként, azzal a hozzáadással, hogy a báróné már meg is indította válópörét ura ellen, miután ifjúkori barátja, *Hohenberg* hercegnő, a trónörökös hitvese elozlatta utolsó kétségeit is azzal a tanácsával, hogy kövesse a szive szavát. Egy bécsi újság most megzafolja a hírt abban a tekintetben is, amennyiben Mattencloit Rikárdné báróné, született Taaffe Ilona grófnőre vonatkozik s kijelenti, hogy a báróné válópöre dr. *Feldmann* személyével semmi összefüggésben nincs. Tegnap aztán a félhivatalos „Budapesti Tudósító” illetékes forrásból vett értesülése alapján megzafolja *Hohenberg* hercegnő ez ügy kapcsán sokat emlegetett tanácsáról szóló hírt is. A czáfolat szerint nem igaz, hogy *Hohenberg* hercegnő ebben az ügyben bármiféle tanácsot adott, de nem is adhattott, mert a hercegnő a Taaffe grófi családdal még a legtávolabbi összeköttetésben sincsen. Ezzel szemben több magyar lap ma is közöl részleteket erről az ügyről. Azt írják, hogy a házasság már a közel jövőben meg fog történni s hogy már az utolsó nehézségek is elozlottak azzal, hogy *Feldmann* Gyula Kassán az izraelita vallásról áttért a református hitre. Azt mondják továbbá a lapok, hogy a grófnő édesanyja hamar beleegyezett a házasságba, de annál erősebben tiltakozott az előkelő rokonság most azonban, látva a kitartó küzdelmet, a rokonság végre beleegyezett abba, hogy a grófnő fölbontsa előbbeni házasságát és férjhez menjen ahoz, aki mellett boldogságot vél találni. A házasság után a grófnő férjével Magyarországon fog letelepedni, valószínűleg *Telkibányán*, ahol a Taaffe-családnak nagy birtoka van.

— **A színes léggömbök alkonya.** A vidám gyerekek egyik legkedvesebb játékszere, a magasra röpdülő tarka ballonok halálát jelenti a francia orvosi akadémiának az a nyilatkozata, hogy a kis gömbök igen veszedelmes mérgezést idézhetnek elő az által a mérges gáz által, a melyekkel őket duzzasztják. A veszedelem olyan nagy, hogy a mérgezésnek a német hadsereg ballon-osztályának három katonája is áldozatul esett. Mivel nagyon gyakran előfordul, hogy az apróságok a színes gömböktől még ágyukban sem akarnak megválni, a legnagyobb óvatossággal kell élni minden szülőnek, a ki gyermekeit a veszedelmes játékszerrel ajándékozza meg.

— **Öngyilkossági kísérlet a bérkocsiban.** *Trammel* Malvin budapesti szül. 18 éves magánzónó tegnap este beleült a 989. számú bérkocsiba s 9 órától 11-ig össze-vissza hajtatott. Végre is a Kossuth Lajos-utca és kerepesi-ut sarkán levő vendéglőnél állapodott meg. A bérkocsist beküldte a helyiségbe, s míg ez bent volt, valami mérget ivott. Ettől ezután annyira rosszul lett, hogy a Rókus-kórházba kellett vinni.

— **T. üzletfeleink** szives tudomására hozzuk, hogy *Révész* Nándor könyv- és papirkereskedő urat (Szabadság-tér 20. szám. Telefon 265 sz.) képviselőséggel ruháztuk fel, ki elfogad minden a nyomdánkat, valamint az Aradi Közlöny kiadóhivatalát érdeklő megbízásokat.

— **x— Az idegbetegek táplálása** sok bajt szerez a hozzátartozóknak, miután a betegség többnyire nemcsak teljes étvágytalansággal, hanem gyomor-fájdalmakkal és nyelési nehézségekkel van egybekötve, miáltal a táplálék felvétele föltötte meg van nehezítve. Ezen bajon könnyen lehet segíteni a *Somatose* által, mert ez oldékony fehérnye és rendkívül könnyen emészthető.

A fekete Ámor.

— Párisi levél. —

Páris, szeptember 22.

Mon Dieu! a kis Ámor, nincs a világnak olyan zuga, ahol ne rakoncátlanokodnék. Hát még az Exposition Universelben! Talán még sohasem érezte olyan jól magát, mint 1900-ban Párisban.

Itt találjuk őt a nap, az éj minden órájában, mindenféle alakban. S csinál annyi bolondságot, galibát, nap-nap után kötettszámra játszat velünk humoreszkeket, drámát, novellát, regényt s tragédiát.

A sah-val, aki most Budapest felé utazik, elsöktet egy párisi asszonyt! Benkő Rózi háló-jába keríti a szerb király helyére a nagy kopáló királyt: Succit; a magyar kormánybiztosság egyik hivatalnokja egy szerecsen nővel él itt Párisban — bal frigyben; a francia grisettek porosz tisztékkel pezsgőznek; a bur ügyvivő angol missnek vall szerelmet; a Grand Roue de Paris (a párisi nagykerék) kocsiai, a Eiffel-torony, Reclus óriási földgömbje mindannyi a találkák központja, ahol millió bolondságot visz végbe a gonosz Ámor.

A legdivatosabb s a legérdekesebb szerelem Párisban, — helyesebben a kiállítás területén — az exotikus szerelem, amely egy fekete férfiből, s fehér grisettéből áll, vagy fordítva.

El se tetszik képzelni, hogy milyen nagy népszerűségnek örvendenek most Párisban a négerék, indusok, szenegambiaiak, arabok, zulu-kafferek, hottentoták stb. Persze, valamenynyien a javából való nyalkább leányok és fiúk, akiknek fekete bőre inkább Kleopátrára, illetve Othellóra, mint az ördögre emlékeztet. Arczuk kellemes, különösen a férfiaké, de a nők sem állnak sokkal hátrább, francziául perfektül benek s műveltebbek az örökké parketten forgó városi hölgyek és uraknál.

S csodák-csodája, az a fekete exotikus népség mit sem gyűlöl jobban, mint az — erényt. Ha lehet még valamit Páris jó erkölcsén elrontani, ugy ezt föltétlenül megteszik a fekete bőrű szépségek.

És milyen kapóságok, el se tetszenek hinni! Mert hát tudják, hogy: Fehér legény, fehér leány terem minden sorban, de ilyen fekete nem minden bokorban.

A pezsgőt ugy iszszák, mint a vizet, a Napoleon d'orokat ötével szokták számlálgatni — persze a nők. A férfiak csak ugy dúskálnak a parisiennak mosolyában, ugy elkényeztettek ezeket a fekete ficzkókat, hogy konfidenciájuk már-már oly fokra lépett, hogy tisztességes, előkelő nőkre is fesztelenül kacsingatnak, csókot szórnak feljűk stb. stb. A házas emberek, mint a tüzet, ugy kerülnek a Trocadero környéket, ahol ezek az exotikus faluk állanak, de annál jobban keresik fel a nők, akik óra hosszat eltréfálkoznak egy-egy csinos külsejű nyalka beduinál.

Az ugynevezett „hastáncz”-ot pedig oly frivol jelmezbe és taglejtéssel lejtik a fekete

női szépségek, amelyet végignézni az erkölcsöt egy kissé respektáló férfinek, vagy nőnek egy az undorító látványosság érzetével. Igazán csak Párisban engednek meg ilyesmit.

Távolról sem vagyok egy erényvédő egyesületnek még pártoló tagja sem, de ezt a tánczot a jó izlés lábbal való durva tiprásának tartom, amelyet tisztességes embernek végig nézni a legnagyobb megbotránkozás érzete nélkül lehetetlenség.

A történelem ugy jegyzi fel, hogy Róma hanyatlásakor járták különösen ezt a tánczot a néger rabszolganők, ugyanakkor jött divatba a patriciusok között, hogy a fekete rabszolganőket tüntessék ki inkább kegyökkel.

Ez az izlés megromlásának jele, holott Párist tartották és tartják jelenleg is a jó izlés metropolisának.

A világerő sem akarom Róma bukásának s feloszlásának előtűneteit a francziákra rá olvasni, mert erősen hiszem, hogy e beteges excentricitás csak a világkiállítás lázas évében uralkodik s mihelyt bezárják a kapukat, a fekete-ségek ujra visszaköltöznek a legsötétebb Afrikába, Indiába, Amerikába s Páris ujra visszatér a — fehér Ámorhoz.

A fehér Ámorhoz, akinek olyan puha, bársonyos a kacsója, rózsaszínű a bőre, szőke vagy pedig barna a fürtje, ajka picziny, piros, szemekék, hangja zengzetes, mint a hárfa dala. . . .

Oh, ez az Ámor az igazi költemény, a fekete csak paródia. **K. A.**

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) **A czipész szakcsoport** tegnap délután rendkívüli közgyűlést tartott, melyen *Mihalik* Józsefet ujjalag elnökké választották. A gyűlésen egy kis obstrukció is volt az ellenpárt részéről.

(*) **Az aradi iparos ifjak önképző- és betegsegélyző egylete** 1900. szeptember hó 30-án rendkívüli közgyűlést tart, melyre az egylet összes tagjai meghívotnak. A napirend a következő: A tisztviselők megválasztása és a választmány kibővítése.

TANÜGY.

Az iskolaszék ülése.

— Beiratások, intézkedések. —

Arad szab. kir. város iskolaszéke f. hó 27-én tart ülést. Ez ülésen tárgyalják a beiratások eredményét s a még felállítandó párhuzamos osztályok sorsa felett is döntenek.

Az idei tanévben a beiratt tanuló létszáma jóval kevesebb, mint tavaly volt. Beiratkozott összesen 4092 tanuló. Kevés a növendékek száma, a templom-utcai leányiskolában. A gájai községi vegyes iskolában sem teljes még a létszám. Itt a tanulók a mezei munkák elvégzése után iratkoznak be, hiányzik még vagy 80 növendék. Az ujtalepi fiúiskolában lesz párhuzamos osztály, itt a második osztálynak 120 növendéke van, kiket sem anyagi, sem paedagogiai szempontból nem szabad egy osztályban tanítani. Ures tanterem van, mi szintén megkönnyíti az új osztály felállítását. Hogy a beiratások nem végződtek az idén oly eredményre, mint tavaly, ennek oka a szülők rossz anyagi viszonyaiban keresendő. Sok Aradon az olyan tankötelesek száma, kiket szülőik a nagy szegénység miatt nem irattak be az iskolába.

A szeptember hó 27-én tartandó iskolaszéki ülésen tárgyalandó ügyeknek sorozata:

1. *Bujdos* Eszter aradi lakos kérelme az Aradon felállított magán óvodának fentartására évi városi segélyben való részesítése iránt. 2. Jelentés a polgári fiúiskola I.-ső c. és a Haszinger-utcai elemi leányiskola V. b. párhuzamos osztályok felállítására iránt tett elnöki intézkedésről. 3. Az iskolafelügyelő jelentése az 1900—1901-ik iskolai évre az összes községi iskolákba ez ideig beiratkozott tanuló létszámáról s a még teendő intézkedésekről. 4. Az Erzsébet külvárosi községi elemi leányiskola igazgatóságának előterjesztésére az oda beosztott két

osztálytanítónőnek kölcsönös áthelyezése iránt. 5. az iskolafelügyelő előterjesztése, az iskolaszéki tagoknak a folyó iskolai évre iskolalátogatókul mikénti beosztása tárgyában. 6. A polgári leányiskolához rendszeresített tornatanítónői állásnak meghívás útján egy próba évre való betöltése. 7. A múlt iskolai év folyamán egy próba évre meghívott tanterők megválasztása, illetve állásaikon való véglegesítése. Aradon 1900. évi szeptember hó 24-én.

Salacz Gyula,
kir. tanácsos, iskolaszéki elnök.

(—) **Javító- és felvételi vizsgák.** A helybeli állami főreáliskolában a folytatolagos javító- és felvételi vizsgálatok folyó szeptember hó 27-én d. e. 8 órakor tartatnak. A beiratások folyó hó 28, 29, 30-án d. e. 9—12 és d. u. 3—5 óra között tartatnak. Az igazgatóság.

MULATSAGOK.

(=) **Hangverseny Gyorokon.** Igen szép sikerrel zárult az a hangverseny, melyet tegnap Gyorokon az ottani ev. ref. egyház rendezett. A hangversenyen a gyorokiakon kívül Aradról és a környékről számosan voltak jelen. Érdekes vendége volt az estélynek *Pósa* Lajos, a városunkban időző költő. Ott volt *Fábián* László főispán, *Pályá* Mátyás rom. kath. plébános, *Hunyady* László ev. ref. lelkész, *Boér* Sándor százados, *Hermann* Gyula, *Nikolits* Döme, *Kászonyi* János, *Rozsnyay* József dr., *Greffner* Gusztáv, *Földes* Kelemen, *Tabajdy* Gyula, *Magyary* Alajos, *Kelemen* Ferencz dr. 7 órakor vette kezdetét a Nadasdy-kastélyban a hangverseny, melynek első számát az *aradi dalegylet* szépen előadott énekszám képezte, melyet *Kovács* Pál karnagy dirigált. Ezután *Mezey* Péter Sas Ede „Csipke rózsá”-ját adta elő zajos tapsok mellett, majd nagy derűtséget keltve mondta el *Nyilassy* Mátyás a „Természetrájk” című kuplét. *Harmath* Józsa urhölgy a tárgyhöz illő, kedves hangon adta elő „Az első szerelmes levél”-ről szóló monológot. Hangos elismeréssel adóztak *Odry* Lehelnek művészi énekeért. A *dalegylet* éneke után, *Nyilassy* az „Ora” című monológgal nevette meg a közönséget, mely ezután *Felhő* Rózsának tapsolt a Csepürágókból előadott „Madár dal”-ért. Nagyban emelte a műsor értékét az előre nem jelzett, de annál nagyobb öröme szolgáló szám: *Pósa* Lajos szavalta el néhány remek költeményét. Zajos sikert aratott *Felhő* Rózsai a regimentről szóló pajkos dalaival, melyeket a szünni nem akaró tapsokra meg kellett toldania a „Száz liba egy sorba” kezdetű nótával. Ezután újból *Mezey* gyönyörködtette a közönséget „A Lengyel zsidó” című kupléval. Végül a *dalegylet* precíz énekének tapsoltak. A hangverseny után tánc következett a kaszinóban, hol — a hangversenyen kívül — a következő hölgyek voltak jelen:

Urnők: *Fábián* Lászlóné, *Rozsnyay* Mátyásné, *Herman* Gyuláné, *Tiszi* Lajosné, *Magyary* Alajosné, *Dr. Czédly* Károlyné, *Dr. Kálmán* Ferenczné, *Felhő*né, *Mezey* Péterné, *Harmath*né, *Szöllösi* Istvánné, *Masznik* Sámuelné, *Greffner*né, *Tiszi* Pálné, *Medgyesiné*, *Hunyady* Péterné, *Eftimie* Sándorné, *Kaufmann* Lajosné, *Kaufman* I. né, *Tabajdy* Gyuláné, *Idamovics* Lázárné, *Kaufmann* Károlyné, *Bencze* Lászlóné, *Povázsay* Sománé, *Kende* Ferenczné, *Dr. Löwné*, *Hunyady* Lászlóné, *Pászto* Ignáczné, *Friedmanné*, *Hartmanné*, *Vargáné* stb.

Leányok: *Fábián* Margit, *Tiszi* Palma és *Krisztina*, *Rozsnyay* nővérek, *Leitner* Berta, *Barabás* Juliska, *Greffner* nővérek, *Széchy* Eugenia, *Tüzes* Erzs, *Schlesinger* nőv., *Breyer* Irma, *Kászonyi* Mariska, *Hunyady* Szidi, *Fejxner* Róza, *Popovics* Regina, stb.

A tánc derült hangulatban reggel ért véget. A zenét *Gyurkovits* András zenekara szolgáltatotta.

(=) **Az új szt.annai ifjuság** e hó 22-én *Zimmermann* István nagytermében *Lakatos* István helybeli cigányzenekarának közreműködése

mellett zártkörű ujoncz bálát rendezett, a mely jól sikerült. Jelen voltak:

Asszonyok: *Bauchbauer* Nándorné, *Honigesz* Laura, *Szeutes* Antalné, *Abfalter* Józsefné, *Krammer* Istvánné, *Jeszti* Mártonné, *Millig* Andrásné, *Merkl* Józsefné, *Danninger* Józsefné, *Bader* Józsefné.

Leányok: *Jeszti* nőv., *Szentes* Mariska, *Sandner* nőv., *Kohn* nőv., *Kramer* Paula, *Revilák* Teréz, *Eberhard* Mariska, *Merkle* Anna, *Millig* Fáni, *Maurer* Teréz, *Marx* Lencsi, *Hermann* Emma, *Danninger* Kati, *Zimmermann* nőv.

TÖRVENYKEZÉS.

§ **Kedélyes albiró.** *Molnár* Párol, a kunszentmiklósi járásbíró, a kun-szentmiklósi járásbíró albirájáról panasz érkezett a budapesti kir. ítélőtáblához. A járásbírósnál megfordult felek vádolták be az albirót a gorombaságáért. Tárgyalás közben ugyanis a felek és az albiró között a következő kedélyes diskurzusok fejlődtek ki:

- Jónapot, bíró ur!
- Üljön le, maga részeges paraszt!
- Köszönöm.
- Hallgasson, mert kibobatom.
- Bocsánat.
- Kukkot se, bestia.
- De kérem . . .
- Alávaló gazember, fogja be a száját!

A felek közül néhánynak nem tetszett ez a mzdor, s panaszt tettek a bíró ellen. Megindult a fegyelmi eljárás, s a budapesti kir. ítélőtábla, mint elsőfoku fegyelmi bíróság előtt ma volt a fegyelmi tárgyalás *Sárkány* József ítélőtáblai alelnök elnöklété alatt. Az ügy előadója *Nyericsky* Antal bíró volt. A vádat *Vargha* Ferencz főügyész helyettes képviselte. A vádlott hosszú védiratában azzal védekezett, hogy ő nem a felekre értette a gorombaságait, hanem az irnokokat szidta. A kir. ítélőtábla azonban, a felek vallomásaira támaszkodva, az albirót rosszalásra ítélte.

NAPIREND.

Szeptember 25. Kedd. Róm. kath. naptár: Kleofás. — Protestáns naptár: Kleofás. — Izraelita naptár: Ros. Hasanah. — Görög-keleti naptár (szeptember 12.): Autonóm. — A nap két 5 óra 36 perccel, nyugszik 5 óra 35 perccel. — A hold két 7 óra 13 perccel, nyugszik 5 óra 52 perccel.

Időjárás. Légnyomás reggel 7 órakor 769.6 milliméter, délután 2 órakor 768.3 milliméter. — Hőmérsék reggel 7 órakor C° + 13.0. délután 2 órakor C° + 21.1. — Szél iránya és ereje reggel 7 órakor DK. 4. délután 2 órakor D. 5. — Felhőzet reggel 7 órakor derült, délután 2 órakor félderült. — Csapadék az utóbbi 24 órában 0 mm. **Időjárás.** A központi meteorológiai intézetnek Aradra küldött táviratai szerint a mai napra a következő időjárás várható: Derült, száraz, meleg.

Szabadságharosi emléktárgyak országos muzeuma (színház-épület, 1-ső emelet) nyitva van mindennap délelőtt 8 órától délután 6 óráig. Belépti-díj: Hétköznapokon 40 fillér, vasárnap 20 fillér.

Kölcsey-könyvtár. Nyitva van vasár- és ünnepnapokat kivéve, mindennap 11 $\frac{1}{2}$ —12 $\frac{1}{2}$ óráig. Helyiség: Erekléy-muzeum helyisége mellett ülésterem.

Szeptember 27. Iskolaszéki ülés délután 4 órakor.
Szeptember 29. Az 1900. évben besorozottak egyrészének táncvizsgálma (Városliget).

Szeptember 30. Az aradi iparos ifjak önképző- és betegsegélyező-egyletének közgyűlése délelőtt 16 órakor.

Október 6. A vértanúk emlékezete.
Október 7. A székudvari önképző-egylet mint szövetkezet közgyűlése délután 3 órakor.

KOZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDES.

A tőzsde az izraeliták ünnepe miatt zárva.

Budapesti árutőzsde.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, szeptember 24.

Zárul 4 órakor: korona

Oszták hitelrészvény	661.75
Magyar hitelrészvény	668.—
Leszámitolóbank részvény	445.—
Ríma-Murányi vasút részvény	530.50
Oszták-magyar államvasuti részvény	665.—
Közúti vasút	603.—
Városi villamos vasút részvény	290.—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén.

Budapest, 1900. szeptember 24.

Magyar aranyárjádék 4 $\frac{1}{2}$ %	95.70
Magyar koronárjádék 4 $\frac{1}{2}$ %	90.80

Magyar arany 4 $\frac{1}{2}$ %	100.—
Magyar ezüst 4 $\frac{1}{2}$ %	99.60
Magyar keleti vasút	97.50
Magyar földterhermentesítési kötvény	90.—
Magyar italmegváltási kötvény	98.35
Horvát-szlavon földterhermentesítési kötvény	92.50
Magyar nyereségnyersjegy kölcsön	163.—
Tiszszabályozási és szegedi kölcsön	142.—
Oszták papírjárjádék	96.80
Oszták járadék ezüst	96.75
Oszták járadék arany	96.85
Koronárjádék	97.15
1860-iki államsorsjegyek	132.—
Oszták-magyar bankrészvény	1710.—
Magyar hitelbank részvény	667.—
Oszták hitelintézet részvény	665.—
Oszták-magyar államvasút	669.25
20 frankos arany (Napoleonkor)	19.32
Német birodalmi márka	118.35
London	242.—
Páris	96.25

S z e s z ü z l e t.

— Szeptember 24. —

Mai jegyzéseink: Készárú nagyban nyers szesz 115 korona, kicsinyben 117 korona, finomított szesz nagyban 118 korona, kicsinyben 120 korona, hordó nélkül per 100 liter $\frac{1}{2}$ %, beleértve 70 korona fogyasztási adót.
Szárított moslék 11 korona metermázsanként.

KÜLÖNFÉLÉK.

□ Biztatás.

Klára: Örömmel osztokodom majd bánatodban és inségedben.

Adolár: Há! isten, nincs nekem egyik sem.

Klára: Csak végy el, majd lesz.

□ **Egy sétatápca miatt.** Egész Luzern mulat most egy excentrikus amerikai, aki szépségének ugyancsak busásan megadta az arát. Mr. Nathaniel Swift, egy dús gazdag amerikai petróleumkirály átárandult kissé az óvilágba és egy hetet Svájc szépségeinek megtekintésére akart szálni. De a kényeztetésből nem lett semmi egy — sétatápca miatt. Alig indult el a vonat Interlakenből, az utasok alig gyönyörködhettek a thuni tó remek vidékén, midőn egyszerre nyílt pályán megáll a vonat. Iszonyú rémület támad, az utasok felszakítják a kupék ajtóit, mindenki szerencsétlenségre gondol émenekülni igyekeznek. A kalauzok ide-oda futkosnak, míg végre megtalálják a szakaszt, a melyben a yankee a vészféket meghuzta. Mikor kérdőre vonták, a legrettenhetlenebb nyugalommal azt felelte, hogy fordítsák vissza a vonatot Luzernbe, mert ő ott felejtette a szalodában a sétatápcáját. Ellenben a svájci vasutaknak nincs nagy érzékük az amerikai izü élczek iránt és Swift Nathaniel urat először át akarták adni a rendőrségnek, de hosszas könyörgés után csak pénzbírságra ítélték, még pedig akkorára, hogy legalább is két tuczat sétatápcát vehetett volna rajta.

□ Vendéglőben.

Vendég: Jó a nyulpecsenye, József? A lelkére kérdem.

Pinczér: Nem tudom bizonyosan, de ha teszik, uraságod költségére megróstolom.

□ **A francziák Falbja.** A neve A. Duponchel, s azzal foglalkozik, hogy jó előre megjósolja az egyes esztendő közepes hőmérsékletét és ennek alapján meleg, mérsékelt, hideg esztendőkre sorozza őket, a szerint, amint a közepes hőmérséklet tizenegyedfél fok alatt, tizenegyedfél és tizenegy fok között és tizenegy fok fölött van. Ambár ez az eredmény nagyon kétes értékű, ha egyszersmind azt is nem tuezük, milyen a nyara, vagy tele az illető esztendőnek. De hát tiszteljük azért a tudós meteorológus igyekezetét, s aki győzi, ellenőrizze a jóslásait. Azt mondja Duponchel, hogy az 1901-ik esztendő átlag egy fokkal hűvösebb lesz a rendesnél, az 1903-ik esztendő azonban már egészen normális. 1903 a hideg 1901-hez csatlakozik, azután következik mérsékeltnek az 1904. és 1905. s mint meleg esztendő 1906. Az 1907-ik év még melegebbnek mutatkozik majd, míg 1908 újra esik, s ennek felel meg 1909. és 1912 is. Az 1912-ik esztendő állítólag a leghidegebb lesz az új század első negyedében. Hanem azontul már nem lesznek csak meleg és mérsékelt esztendők. A mérsékeltnek fog tartozni az 1913-ik, 1914-ik, 1918-ik, 1919-ik és 1920-ik esztendő.

C S A R N O K.

Iványi Ödön.

Írta: László Béla.

(Folytatás.)

III.

Emberei vagy betegek vagy egészségesek. A beteg irót a fájdalom és szenvedés minden alakja és megnyilatkozása, de az életerő hatalma és duzzadása is egyazon mértékben érdekelte volt.

A betegszoba érzésfinomító, nőies, lágy és érzékenyítő hatású sok művészettel rajzolja. Ilyenkor teremtő erőben lép élénk képzelete. A beteg ember lelki állapotát újabb irodalmunkban senki sem rajzolta Iványinál több gondnal, nagyobb elemző erővel, művészibb ízléssel.

Milyen kitünő alak a kórházban fekvő rettenthetetlen vivó, a kik iszonyu gyűlölettel eltelve, erős antiszemita érzéstől áthatva kerül a beteg szobába s szelíd, apai érzésekben ringó, finom, lágy hangulatok között, filozofitává válnak meg tőle. Micsoda mélyen megindító, szeretetteljes gondnal megrajzolt alak az a fonnyadó, pusztuló mellbeteg kis leány, a ki mosolyog egyre, legnagyobb fájdalma közepett is, csak hogy környezetében remületet ne keltsen. Minő művészi technikával megrajzolt alak az a szeszélyes, unatkozó gyönyörű feleséggel megáldott beteg diplomata, a kinek a felesége a gyönyörök gyönyörét hozhatná le számára a menyből s betegsége, fizikai nyomora kitiltja őt a paradicsomból.

Igen, a fizikum küzdelmet folytat az érzésekkel: ez a küzdelem érdekli a beteg költőt. Ennek a küzdelemnek ezer apró megnyilatkozását leste el nagy intuitív erővel. A fizikum hat a lélekre, elfinomítja, elpuhítja, megjobbítja. de — néha el is durvítja.

Ime, Bacsó Fülöp, kinek a lelkére erősítő, izmosító, érdesítő hatással volt az az idegbaj, mely félarcát elmerevítette. Betegsége nagy lelkierő kifejtésére tanította meg. Sohasem szabad felindulnia, mert az nagy fizikai fájdalommal járna. Az önuralkodás mestere lön. Hát őnzó, durva, eszes, számító karakterre fejlődik ki!

Egészséges embereinél is ezt a fizikummal folytatott küzdelmet figyelni meg.

Bacsó Kanut, ez a nagy lelki tehetséggel és egészséges fizikummal megáldott ember, folytonos küzdelmet folytat szenvedélyeivel. Szereti Bacsó Verát, szegény rokonát, szerelme mindjobban eluralkodik rajta. Egészséges értelem, ösztönei és érzései szerelméhez vonzzák. De anyagi küzdelmei, materiális érdekek a gazdag örmény bankár leányának elnyerését igen kívánatos czélnak tüntetik fel. S a nagy, hatalmas, egészséges ember értelmének szavára hallgatva lemond szerelméről. De épp egészséges fizikuma ragadja magával s lesz Vera megrontója. Nem beteges szentimentalizmus támad fel benne, csak érzése, mely fizikumával összhangban, a szép, egészséges test bírására ösztönzi. Az értelmét fizikuma legyőzi, a vére lázongásával nem bír!

Es éppen ez a lelki diszpozíció, az érdeklődés a fizikumnak a küzdelme iránt, egy sajátságos jelenséget fejlesztett ki nála. Nincsen irodalmunkban senki, a külföldi írónál is egyedül Tolosztójnál láthatjuk, a ki a halált, s annakannyi alakját, oly sok nemét s oly gondos apró részletekben mutatná be. Ő, a ki valóságos undorral gondolt a halálra, sajnos, nagyon sokat gondolt azért reá, tudva, hogy ez a vég, ez a megsemmisülés, ez a pusztulás, ez a nihil. Nagy regényében atropinnal mérgezi meg magát Kanut kedvese, a szép, de hervadó, mellőzött bankárné. Hogy ismeri ez az írót az atropin-mérgezés összes tüneteit, hogy magyarázza, valóságos disszertációt tart róla. S minő széles, kegyetlen részletezéssel írja le annak a szerencsétlen asszonynak utolsó pillanatát, a halállal folytatott küzdelmét az egészséges, ártatlan testnek. Elmerül ebbe a munkába, gyűlölettel szívében a halálhörgések, a gyomorégek kinjai, a kitáguló szemláták, a tüzes ködtől elborított szemek iszonyatos szenvedései iránt! Azután Bacsó püspök haldoklásához vezet. Az öreg tudóst szelítés érte, az agyára rohanó vérhullámok megszedítik s ká-

bultan terül végig az ágyon. Iszonyu zugás kinezés, a szívéből agyára rohanó vér zugása. Egy ilyen vérzuhanás öli meg. De elvezet bennünket a Bacsó Fülöp haldokló ágyához is. Ott fekszik a halálra sebezett ember, iszonyu lösebbel, s megtörve. Bevall most mindent Kanutnak, meggyón, a halál közeledtére ő is megtörött. Feszült, hideg, tompa tömörséget érez sebei körül, aztán mindinkább tovaterjed az, s lábait, mintha ólommal lettek volna töltve, nem bírta többé megmozdítani, hideg, metsző kín járja át testét, még egy roham, az utolsó, s merev arca eltorzult! S a halál képeivel találkozunk többi művében is folyton. A lösebb, a lezuhanás, az amputáció, az akasztás, a mellbeteg pusztulása, az élő halott kinja, mind ott kísértének gyászos, sötét, halottas leplekben előttünk!

A másik kategória, melybe alakjait beosztjuk, életkörülményeiben leli magyarázatát. Élete legnagyobb részét vidéken töltötte, rövid ideig volt csak a fővárosban, s keveset, akkor is csak üdülni, külföldön. A vidék embereit ősmerte meg, a főváros társadalmának belső életével nem érintkezett soha. Innen van, hogy Budapest csak körvonalakban élt előtte, hangulatait, lelkét nem is kísérelte meg festeni sehol.

Oh, szép fővárosom, nemcsak kávéház, klub és éjjeli mulatóhely vagy te többé, mint a mi nek az idegenek elrágalmaznak. Külön szervezet, mely Európát képviseléd abban a Nyugat-Ázsiában, melybe ékelve vagy. Reggeli héttől este hétig keresztül-kasul futkos benned polgárságod; bér-, omnibusz- s villanyos kocsik segítik elő a közlekedést; egy órád alig van a déli pihenésre; a gyárak füstje megbarnítja házaidat; aszfaltjaid épp oly sikosak, akár a külföld nagyvárosaié; siet, fut, rohan itt mindenki; lázban van ideges néped; politikai és materiális érdekeket hajszol valamennyi. Sajátságos egyéniséggel kávéházeleted fejlődik ki; a délutáni fekete mellett üzleteket kötnek, eszméket cserélnek ki, intrigákat szönek, politikai híreket kolportálnak. Lapjaid örült versenyt fejtenek ki a birhordás mesterségében, mely néha a magánlakások titkait sem kíméli. Egy látogatás jó ösmereidnél nem pusztá délutáni szieszta, pipázás, vagy kártyázás többé, hanem okulás nezetcsere, eszmetágitó beszélgetés, de gyors, futó s a köteles udvariasságot alig túlhaladó. Nincs ideje itt senkinek, mert az idő pénz, melyet ki kell használni. A tudós gyorsan dolgozik, a kereskedő merészen spekulál, a börtör, a bank, fényűzés, a többnek látszás szenvedélylyé fejlődik ki. S mi a nyugalom? Az érzékek elkábítása. A tragédia senkit sem érdekel, a lázas napi munka után egy kis pihentető kacajra vágyik mindeki. Felolvasásokra alig jár valaki, hiszen az agysorvasztó napi munka után szellemi semitevést kresnek. Művészet, irodalom, minél kevesebb belőle és a la minutet, mert aludni is kell, hogy holnap folytassuk ezt a lázas életet. Tizenegy óra után minden csöndes! De ez a lázas élet merő gyors fejlődés. Az utolsó tíz év alatt több képzetet gyűjtött agyvelünk, mint a század többi évtizede alatt összesen. A hirdetések, az újságok, a feliratok, a magánbeszélgetések telten telvük új eszmékkel. Csak az új eszme a győztes, a a gyorsan felszínre kerülő új eszme; csak az első jövevény érdeklődik iránta, a ki meggazdagodik belőle, majd aztán ellepi az élet, egy új hullám, Európa összes gondolatai a villám szárnyán kerülnek ide. Arcunk halavány, szemünk beesett, ideges fényben csillogó, testünk satnya, da agyunk telten teli eszmékkel, gondolatokkal s felbomlott idegrendszerünket akaratunk villanyozza.

Minő más világ a vidéké. Ott csöndes, tedő nyugalom uralkodik a kedélyeken. A lázas hajszá helyett lassu fejlődés, melynek küzdeni kell a Pató Pál-féle jelszavakkal: „Ej ráérünk arra még!” Jókör kelnek, jókör fekszenek az emberek. Csöndes, alapos munka, lassu megazdagodás járja. Kicsinyes érdekek, kevés érzék, kevés érdeklődés. A politika nem ver fel nagyobb hullámokat, helyi érdekekért küzd a polgárság. Piros pozsgás arcok, jól táplált, egészséges külső mindenütt. Az európai láz kényelmes ázsiai tepsedéssé változik. A milyen mértékben válik bensőbbé az együvé tartozás tudata. A nagyzás, a hiu fenszégés könnyen nevetségessé válik, hisz mindenki ősmerti másik-

nak multját és jelenjét. Oh, áldott vidék, egészen más ott az élet.

És Iványi ezt az életet ősmerte!

De nem rajongott érette. A közelség, az együttélés bántó sajátságokat fejleszt ki a vidéken, mely sértette finom szabadságérzetét. A képmutatást, rágalmazást, haszna életet gyűlölte; a nagyzást, hiu feszengést szívéből utálta. A vidéki élet árnyoldalait kedvvel festi hát elbeszéléseiben, s vidéki alakjain a környezet szülte ferdeségeket kirívóan színezve vezeti élénk. Gondoljunk csak Bacsó Bénire és hazatájkára, minő gunyba mártott tollal festi le azt szerzőnk.

Mandátámat felajánlani jöttek hozzá a polgárok s ő ott szorong, fél az elmondandó köszönő beszédtől. Nem találja kabátját, feszeng, izzad. Végre aztán odalép merő feketében, halványan, hogy, isten nevében, vigyék ki a néphez. S az asszonyok? Minő izléstelenül öltözködnek! Hogy be vannak fűzve, takarosan kifestve, csak úgy kacsingatnak jobbra-balra. De Bacsó Dori familiája sem különb! Mind a tíz tagja merő furcsaság, a gixerező kisasszonytól kezdve az elhízott urnóig! Igen, ezt a világot jól ősmerte írónk, bár, nem szerette. Lelke titkos ábrándjai más világ felé vonták!

Mikor pedig fővárosi embert helyez vidéki környezetbe, nem igen sikerül neki a fővárosi ember lelki sajátságait festeni, mert csak vázlatosan, körvonalakban ősmerti. De annál jobban sikerül a vidéki társadalom rajza, mely buktat, büntet önzésből és hiúságból.

Ebből a két világból meríté alakjait Iványi, képzelő tehetségének erejével nemcsak tüpusokat, hanem élő, husból és vérből álló, igazi egyéneket teremtve.

(Vége következik.)

IDEGENEK ARADON.

— Szeptember 24. —

Fehér Kereszt szálloda. Reitter János utazó Bécs. — Klausz Rezsó ékszerész Bécs. — Stern Rezsó fakereskedő Szolnok. — Theil Rezsó utazó Segesvár. — Löw Ferenc utazó Pozsony. — Steiz Sustj utazó Bécs. — Meyer Simon utazó Budapest. — Politzer Mór kereskedő Szeged. — Stoss Miksa kereskedő Batonya. — Lemberger József utazó Budapest. — Legandi Ernő utazó Budapest. — Soós Emil karmester Erzsébetváros. — Czinkos Imre főállatorvos Szeged. — Bartuska I. alezredes Szeged. — Nagy Károlyné magánzó Kristóf. — Beungartner Károlyné vendéglősné Brád. — Schwarz J. főállatorvos Szeged. — Werkovits H. kapitány Szeged. — **Vass Szálloda.** Dr. Bonts Gyula kir. közjegyző V.-Hunyad. — Eger Károly utazó Eszék. — Schlesinger Márkus kereskedő Szabadhely. — Balta Dezső birtokos Batonya. — Taucher Lajos utazó Budapest. — Seper N. szállodás Miskolcz. — Kovács Gyula vállalkozó Lugos. — Dr. Pain orvos Budapest. — Weisler Izidor utazó Budapest. — Rosenfeld Herman utazó Budapest. — Szalai Manó magánzó Világos. — Mayer Armin utazó Bécs. — Ulman Adolf és neje büvész Budapest. — Ischek Richard utazó Páris. — Constantin Prejbeanu földmives Krajova.

Vasuti közlekedés.

(Érvényes 1900. évi május hó 1-től.)

ARADRÓL		ARADRA	
Budapest felé indul:		Budapest felől érkezik:	
Nagyváradra reggel	5.10	Személyvonat reggel	6.05
Gyorsvonat reggel	8.18	Személysz. tv. reggel	9.10
Személyvonat d. e.	11.20	Gyorsvonat délelőtt	11.51
Személysz. tv. d. u.	3.56	Személyvonat d. u.	3.55
Gyorsvonat délután	4.21	Gyorsvonat este	7.11
Személyvonat este	9.35	Szm. Szolnokról este	8.48
Erdély felé:		Erdély felől:	
Személyvonat reggel	6.35	Soborsinről reggel	6.59
Gyorsvonat délután	12.11	Személyvonat d. e.	10.50
Soborsinig délután	2.04	Radnáról délután	2.36
Személyvonat d. u.	4.30	Gyorsvonat délután	4.06
Radnái este	6.35	Személyvonat este	8.57
Gyorsvonat este	7.18	Gyorsvonat delelőtt	8.06
Temesvár felé:		Temesvár felől:	
Személyvonat reggel	6.20	Vegyesvonat d. e.	10.43
Személyvonat d. e.	11.56	Személyvonat d. u.	3.44
Vegyesvonat délután	5.—	Személyvonat éjjel	10.56
Szeged felé:		Szeged felől:	
Vegyesvonat reggel	6.45	Személyvonat reggel	8.53
Személyvonat d. u.	4.25	Vegyesvonat este	8.50
Brád felé:		Brád felől:	
Személyvonat reggel	6.25	Borosbesről szv. r.	8.06
Vegyesvonat d. u.	12.06	Vegyesvonat d. e.	11.—
Borosbesig szv. du.	5.20	Személyvonat este	7.—

Hordó eladás.

50 darab jó karban levő
szállítási és félhordó,
melyek nagyobb része szállítási
pálinka hordó

jutányos áron eladó
özv. Wolheim Lipótnénál,
Berzova, Aradmegye. 2739

A. m. kir. államv. bpest-jparti üzletv.
28033—1900. szám.

Anyagszállítási pályázati hirdetmény.

A m. kir. államvasutak budapest-jobbparti üzletvezetősége 1901. évben felmerülő szükségletének fedezésére több rendbeli anyag szállításra ezzel nyilvános pályázatot hirdet.

A szállítandó anyagok általánosságban következők: téglatermésű mindennemű kő és zömkő, mész, nyelék, takaréktüzhely és kályha alkatrészek, s több másfélek.

Az anyagok részletes kimutatása, mely egyszersmind ajánlati mintául is használandó, egyes csoportokra felosztva az üzletvezetőség anyag beszerzési osztályánál (I d.) Budapest, Külső Kerepesi-ut 2-ik házcsoportjában kapható.

Ugyanezen kimutatásban fel vannak sorolva az egyéb pályázati és szállítási feltételek. Az

ajánlat 1 koronás bélyeggel ellátva lepecsételve, s a borítékon „ajánlat a 28033/1900. számhoz” felíratlal megjelölve legkésőbb 1900. évi szeptember 25-én déli 12 óráig nevezett üzletvezetőség anyag beszerzési osztályához terjesztendő.

Budapest, 1900. évi augusztus hó. **Az üzletvezetőség.**
(Utánnomát nem díjaztatik.)

Magy. kir. államvasutak debreczeni üzletv.
22703—1900.

Pályázati hirdetmény.

A magy. kir. államvasutak debreczeni üzletvezetősége 1901 évi január hó 1-től számítandólag, egy illetőleg három évre biztosítani kívánja az alábbi csoportozatokban felsorolt csekélyebb értékű anyagok u. m.:

I. kő-, téglatermésű anyagok,

II. gyertya-, faggyu-, szappan stb.,

III. kályha és takaréktüzhely alkatrészek,

IV. léczek-, szerszám-nyelek, oszlopok-, rudak-, zsindelek,

V. kátrányozott fedéllemezek-, fa és vetemény magvak szállítását.

Az anyagok szállítására vonatkozó részletes feltételek és ajánlati minta ívek valamennyi üzletvezetőségénél megtekinthetők, alulírott üzletvezetőségénél ingyen megszerzethetők, postai szállítási díj fejében 20 filléres bélyeg küldendő.

Az ajánlatok benyújtásának végső határideje 1900. évi október 1.

Az üzletvezetőség.
(Utánnomát nem díjaztatik.)

A magyar és német levelezésben
teljesen jártas ügyes

könyvvezető

azonnal
alkalmazást talál

Németh és Klein cégénél 2741
Lugoson.

71103—1/4

Hirdetmény.

a folyó 1900. évben megtartandó erdő-
őri és vadőri szakvizsgák ügyében.

Az erdőri szakvizsgák folyó évi október 22-én és az erre következő napokon Budapesten, Pozsonyban, Besztercebányán, Miskolcon, Kassán, M. Szigeten, Debreczenben, Kolozsváron, Székely-Udvárhelyen, Brassóban, Nagyszébenben, Temesváron, Zomborban, Pécsen és Szombathelyen, a vadőri vizsgák pedig az erdőri szakvizsgákkal kapcsolatosan Budapesten, Pozsonyban, Szombathelyen és Kolozsváron a vármegye székházában délelőtt 9 órakor fognak megkezdetni és folytatólag megtartatni.

Felhivatnak mindazok, akik az erdőri szakvizsgát vagy a vadőri vizsgát letenni szándékoznak, hogy

hiteles bizonyítványokkal felszerelt
folyamodványait a vizsgák székhelyére nézve illetékes hírdőfelügyelőhöz folyó évi október 10-ig nyújtsák be.

Budapest, 1900. szeptember 5-én
M. kir. Földmívelésügy Minister.

Magyar kir. államvasutak igazgatóság.

36958. F. IV. szám.

Hirdetmény.

A kézbesíthetetlen és fölös szállítmányok a vasuti üzletszabályzat 70. §-a értelmében nyilvános árverés útján, d. e. 9 órakor az alább felsorolt állomások teheráru raktáraiban a következő napokon kerülnek eladásra, melyhez a t. közönség ezennel meghívatik.

állomás	1900. szeptember
Szabadka	26-án
Pozsony	26-án
Szatmár Németi	26-án
Budapest Dpart	27-én
Miskolcz göm. p. u.	27-én
Békés-Csaba	27-én
Eszék	28-án
Nagyvárad	28-án
Fiume	28-án

Budapest, 1900. évi szeptember 1-én.

Az igazgatóság.

MAGYAR GYÁRTMÁNY!

HAZAI IPAR!

Meer Mór és Fia-féle

Amerikai szoba padló-lakk,

mely rögtön szárad, szagtalan és mosható, kapható világos sárga és mahagoni barna szép színekben, 1 kiló tiszta súlyt tartalmazó üvegekbe 1 üveg ára 1 ft. — Ezen

Amerikai padló-lakkunk

szép fény, kiváló tartósság, valamint moshatóság tekintetében felülmúlja az összes eddig létező padló-lakkokat, amint legékebben a sok elismerő levél közül az alábbiak legjobban igazolnak:

T. Meer Mór és Fia uraknak.

T. Véber János helybeli cégtől vettem az önök által gyártott amerikai padló-lakkot, amely annyira feülmulja az eddig általam használt különféle padló-lakkot, hogy el nem mulaszthatom önöknek legnagyobb megelégedésemet kifejezni.

Különösen örvendek, hogy magyar iparezikkre mondhatok ily dicséretet, s ajánlom, hogy minden jó magyar honleány ezen laggal lagirozza padlóját.

Világos, 1900. márczius.

Br. Bohus Lajosné.

Tek. Meer Mór és Fia uraknak Aradon.

Múlt év decemberben küldött festékekkel nagyon meg vagyunk elégedve és kérjük e sorok vétele után utoljára 50 üveggel küldeni — és nem fogjuk elmulasztani b. cégét ajánlani.

Tisztelettel Pattermann és Weiss,
Sarajevo.

A Meer Mór és Fia-féle Amerikai szobapadló-lakk el van már terjedve az egész hazában és kedvelt már a külföldön is, ami legnagyobb bizonyítéka gyártmányunk kitünő minőségének.

Főraktár és szétküldés:

Meer Mór és Fia festék-kereskedésében,

Andrássy-tér 4. szám. (Nádor-szálloda.)

2706

Kapható helyben: Daimel Lajos, Karátsnyol Antal és Ring Zsigmond urak fűszerüzletében. Vidéken: Borosjenőn: Strausz Ignác, Kisjenőn: Messer Lipót, Megyesszékén: Leipniker Mór és Társa, Pankotán: Pavlovits Konstantin, Világoson: Weber János, Zilah: Bikfalvy Ferencz, Nagyvárad: Berkes Bertalan, Nagy-Halmagy: Mencer J. és fia, Vingán: Bánfi Béla, Gurahoncz: Schwartz Sámuel kereskedő uraknál.

Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek. Csomagolás nem számított.

KASSOWITZ FÜLÖP

férfi-, fiu- és
gyermek-ruha
≡raktára≡

ARADON, Andrassy-tér 9., a Minorita-templommal szemben.

Mérték utáni megrendelések pontosan és izléselesen eszközöltetnek.

PÉNZ-

kölcsönt személyhitel gyanánt kaphatnak katonatisztek, városi s államhivatalnokok, továbbá biztos évi jövedelemmel bíró hitelképes egyének törvényes kamatláb és feltétlen discretio mellett. Megkeresések intézendők: „Coulans és discret“ Szeged postrest. Anonym és közvetítő ajánlatok figyelembe nem vétetnek. 2738

Zűzijátékok!

mindenféle rakéták, színes görögüttek nagy választékban kaphatók

DÜRR GUSZTÁV

fűszer- és csemegekereskedése

Arad, József főherceg-ut 2. sz.

Az „Arany szarvas“-hoz.

Ékszer-tárgyak

ezüst evőeszközök és valódi schweiczi órák alkalmi vételek által a legjutányosabb árban kaphatók:

Ugyanitt arany, ezüstneműek és

ZÁLOGJEGYEK

megvétetnek

DEUTSCH IZIDOR

órák, ékszerész Templom-utca, Minorita-palota

BORSAJTÓK

bortömlők, csigatömlők

legjobb minőségben s legolcsóbban beszerezhetők

Baksay és Társa

műszaki és elektrotechnikai üzletében 2750

Arad, Eötvös-utca 12., I. em.

Margit-Créme.

A nő szépség emelésére, tökéletesítésére s fenntartására a legkiválóbb, teljesen ártalmatlan, vegy-
tiszt és zsírmentes készítmény a

Rövid luf alatt szüntel szepit, májfoltot, pattanást, bőrrákát (mitesser) és minden más bőrbajt. Kisimítja a ráncokat és himlőhelyeket, még koros egyéneknek is üdébajos arczszint kölcsönöz.

Hamisításoktól óvakodjunk. Vannak értéktelen utánzatok és hamisítások, melyek a lehetőségig hasonló alakban, kiállításban és árban kerülnek forgalomba, sőt a használati utasítás és hirdetési szöveg is az enyémnek másolata. Az ilyen utánzatoktól tessék óvakodni és csakis oly készítményeket elfogadni, melyek czimeres védjeggyel vannak lezárva. — Készítményeim a nméltóság m. kir. kereskedelmi miniszterium által 4960. sz., valamint az osztrák kereskedelmi miniszterium által 41.104. sz. védjeggyel látfattak el. Legkiválóbb orvosi tekintélyek által ajánlitnak. Felelőseget csakis az én általam forgalomba hozott készítményekért vállalok.

A Margit Crème, miként az országos m. kir. chemiai intézet és központi vegykeresleti állomás vizsgálatai bizonyitják, higgyant, ólmot nem tartalmaz, tehát egy teljesen ártalmatlan vegykészítmény. — Ára 50 kr., nagy 1 frt. szappan 35 kr., puder 60 kr., arczviz 50 kr., fogszappan 50 krajczár.

Üres tégelyek vissza nem vétetnek, sem meg nem töltetnek.

Gutori Földes Kelemen

gyógyszertára és vegyészeti laboratoriuma Aradon.

Hamisításoktól óvakodjunk, csakis törvényes védjeggyel ellátott dobozok valódiak.

Kapható minden gyógyszerertárban és illatszerkereskedésben.

3107—1900. pm.

Pályázati hirdetés.

Arad szab. kir. város közönségénél egy 2000 korona évi fizetéssel és 400 korona lakbér illetményvel javadalmazott iktatói állás üresedésbe jövén, felhivom mindazokat, akik ezen állást el-

nyerni óhajtják, s az 1883. évi I-t. cz. 19 szakzában meghatározott minősítéssel bírnak, hogy pályázati kérvényüket hozzám folyó évi október hó 8-ig benyujtsák.

Aradon, 1900. évi szeptember hó 18-án.

Salacz,
kir. tan. polgármester.

Külön játék és díszmüaru osztály 7. 15 kros szabott árakkal.

Uton-utfélen azt mondják,

hogy:

NEM BOLDOG A MAGYAR!

Már hogyné volna boldog, mikor oly olcsón vásárolhat, mint a

színházi

versenybazárban,

melynek párja egész Magyarországon nincsen!

Bőr pénzserények	7 krtól,	Színes férfi ingek redős mellel	93 krtól,
Iskola táskák	15 krtól,	Férfi harisnyák párja	8 krtól,
Könyvtartó szijjak	15 krtól,	Férfi harisnyák kötött p.	14 krtól,
Zsebkések	10 krtól,	Férfi trico alsó ingek	55 krtól,
Ruha és hajkefék	15 krtól,	„ „ nadrág	50 krtól,
Csont evőeszköz párja	15 krtól,	„ vászon nadrág	49 krtól,
Tiszta acél evőeszköz p.	30 krtól,	Női ingek és fűzők	49 krtól,
Bőr dohánytárca	19 krtól,	Női harisnyák	12 krtól,
Gummi nadrágtartók	15 krtól,	Női keztyük	15 krtól,
Konty- és oldal-fésük	5 krtól,	Női fehér gallérok	12 krtól,
Hajcsattok és hajtűk	3 krtól,	Női fehér kézfők	15 krtól,
Bontó és sürü-fésük	15 krtól,	Moore selyem-öv minden színben	35 krtól,
Képes albumok 100 lap.	40 krtól,	Női bőr-övek	30 krtól,
Piaczi vásár táskák	15 krtól,	Női trico alsó-ingek	40 krtól,
patent amerikai bőrb. 15 krtól,		Női mosó (voál) kötők	21 krtól,
Legújabb óra szerkezetű felhuzó játékok	40 krtól,	Fél színes szélü zseb-kendő tetzja	55 krtól,
4 soros gallér drbja	11 kr.,	Gyermek téli trico	30 krtól,
4 soros kézelő párja	19 kr.,	Gyermek harisnyák	7 krtól,
Férfi ingek sima mellel	85 krtól,		
„ „ redős mellel	87 krtól.		

Külön játék és díszmüaru osztály 7 és 15 kros árakkal. óriási választékban. Es sok ezer elő nem sorolt tárgy: alkalmi ajándékok, toillet cikkek, dessert servicek, mocca garnitúrák, liquer servicek gyertyatartók, kézi kosarak, sétabotok, fényképpálványok, fogkefék, mosdószappanok, fali díszanyagok, butor és szőnyegporlók, kézi, fali és japán legyezők, inggombok, stb. óriási választékban kaphatók

a színházi versenybazárban

a vértanu szoborral szemben.

Külön játék és díszmüaru osztály 7. 15 kros szabott árakkal.